33-324

ARKÆOLOGISKE UNDERSØGELSER, WASHINGTON LAND, VESTLIGE NORDGRØNLAND, SOMMEREN 1999

Foreløbig rapport

Neoskimoisk teltring, Gonioceras Bugt

Claus Andreasen[1] og Hans Lange[2]
[1]Institut for kultur- og samfundshistorie, Ilisimatusarfik
[2]Grønlands Nationalmuseum og Arkiv

Nuuk, Januar 2000

INDHOLDSFORTEGNELSE

Om denne "Foreløbige Rapport" af januar 2000 2

Baggrund 3

ØKONOMI 3
FORMÅL 3

Washington Land 5

STEDNAVNE 5
Områder 5
Arkæologiske pladser 6
LEVENDE RESSOURCER 7
ANDRE RESSOURCER 7
LANDHÆVNING 8
GLETSCHERÆNDRINGER 8

Forhistorien - status præ-1999 8

Feltarbejdet 9

BESØGTE OMRÅDER 9
Rekognosceringsform 13
Dækningsgrad 13
Registrerede anlæg - Undersøgelsesmetode 14

Washington Land's Kulturhistorie – en foreløbig skitse 16

GENERELT OM ANLÆGGENE 16
PALÆOESKIMOER - PRE-DORSET 16
Datering 19
PALÆOESKIMOER - TIDLIG DORSET 19
Datering 21
YNGRE PALÆOESKIMOER - SEN DORSET 22
Datering 23
NEO-ESKIMOER - THULE-KULTUREN 23
NYERE TID 26

Nunarsuaq/Inglefield Land 27

Materialeindsamlinger 28

Konklusion 29

Tak til 31

Bilag 1, Litteraturliste 32

Bilag 2, Fauna 38

Bilag 3, Fundliste 40

Bilag 4, Lokalitetsliste 52

Bilag 5, Oversigtskort 56

Om denne "Foreløbige Rapport" af januar 2000

Nærværende rapport er et Udkast til den endelige Rapport. Der kan forsat ske mindre ændringer i såvel indhold som konklusioner, og der *må derfor ikke citeres* fra denne foreløbige rapport uden skriftlig tilladelse fra forfatterne.

I denne udgave er

- Bilag 3, fundlisten en midlertidig liste
- Bilag 4, Lokalitetslisten en midlertidig liste
- Bilag 5, kortbilaget er summarisk

Desuden er resuméer samt illustrationsmateriale udeladt.

Rapporten sendes som foreløbig orientering om sommerens arbejde til:

- *Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland / Dansk Polarcenter*
- *Avanersuup Katersugaasivia*
- *Grønlands Nationalmuseum og Arkiv*
- *Ilisimatusarfik*

Disse samt flere andre vil også modtage den endelige udgave.

Claus Andreasen
Institut for kultur- og samfundshistorie
Ilisimatusarfik

Hans Lange
Grønlands Nationalmuseum og Arkiv

Nuuk, januar 2000

Baggrund

I 1998 meddelte Dansk Polarcenter (DPC) og Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS), at de i fællesskab i sommeren 1999 ville etablere en logistik-platform i Inglefield Land og Washington Land. Interesserede forskere blev bedt om at tilkendegive deres interesse i at udnytte denne, og blandt interessenterne var undertegnede lektor Claus Andreasen, institut for kultur- og samfundshistorie, Ilisimatusarfik, samt museumsinspektør Hans Lange, Grønlands Nationalmuseum og Arkiv, begge Nuuk.

Hensigten var at lave et arkæologisk survey af Washington Land, der dels skulle give mulighed for at indsamle arkæologiske informationer af forskningsorienteret karakter i forbindelse med aktuel forskning i Nordøstgrønlands palæoeskimoiske kulturer, og dels skule give en oversigt over fortidsminder i dette arkæologisk ukendte området til brug for Grønlands Nationalmuseum og Arkivs centrale fredningsregister.

Interessen for de arkæologiske/kulturhistoriske forhold i dette område er blevet forstærket gennem de senere års arkæologiske undersøgelser i Nordøstgrønland, Thule-distriktet samt på Ellesmere Island, der har rejst mange kulturhistoriske spørgsmål, som bl.a. inddrager Washington Land.
Det blev derfor besluttet at udnytte de logistiske muligheder og søge om økonomisk støtte til at gennemføre et arkæologisk survey af området.
Den oprindelige plan indebar 2 undersøgelseshold hver på 2 personer, men økonomiske og logistiske forhold betød, at det endte med ét hold bestående af initiativtagerne lektor Claus Andreasen, institut for kultur- og samfundshistorie, Ilisimatusarfik og museumsinspektør Hans Lange, Grønlands Nationalmuseum og Arkiv, begge Nuuk.

Økonomi

I efteråret 1998 bevilgede *Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland* 220.000,- kr. til feltarbejdet samt i alt 300.000,- kr. til transportomkostningerne. I foråret 1999 bevilgede *Ole M. Winstedt's Mindelegat for Grønlands Landsmuseum* yderligere 100.000,- kr., *Grønlandsfly A/S* bevilgede rabat på transport af gods og *Tele Greenland A/S* ydede teknisk støtte. Hermed var det muligt at gennemføre arbejdet i Washington Land fra d. 13. juli til d. 25. august.

Formål

Før sommeren 1999 var der angivet 9 lokaliteter på fredningskortene for Washington Land, men med 2 undtagelser (Mathiassen 1929) var der næsten ingen kulturhistorisk information om disse. Det har efterfølgende vist sig, at Lauge Koch's kortserie (Koch, u.å.: Map of North Greenland) indeholdt flere bopladsangivelser, end der var overført til Fredningskortene. De begrænsede oplysninger, der knytter sig til disse, kan bl.a. findes i Koch 1922.

Der har aldrig været foretaget systematiske arkæologiske undersøgelser i Washington Land, og oplysningerne om området var yderst sparsomme. En rapport om kulturhistoriske levn i området (Peel & Frykmann 1975) havde ikke sat sig spor i de antikvariske arkiver. Den dukkede først op igen i forsommeren 1999, da Peter R. Dawes (GEUS) gjorde opmærksom på

den og fremsendte den til Claus Andreasen. Området var derfor stort set arkæologisk ukendt land.

Den forskningsmæssige del af feltarbejdet var en forlængelse af tidligere feltarbejder specielt vedr. palæoeskimoiske forhold i Nordøstgrønland, hvor der er indsamlet et stort materiale i form af anlægs- og pladsinformationer, genstande, zoologisk materiale etc.
De spørgsmål, der rejser sig ved behandlingen af det Nord- og Nordøstgrønlandske materiale, inddrager på et eller andet tidspunkt altid det Vestlige Nord-Grønland og Thule-området. Det var derfor væsentligt at finde vidnesbyrd, der både kunne belyse de lokale kulturhistoriske forhold og oplysninger, der kunne sættes i relation til forbindelser mellem Canada, Inglefield Land og Washington Land samt Nord- og Nordøstgrønland.

Informationerne skulle primært tilvejebringes ved informationer om anlægstyper, indsamling af karakteristiske genstande, dateringsmateriale, etc. Midlerne til at opnå dette var derfor:
1) et omfattende survey af kyst og indland
2) at beskrive og dokumentere de fundne anlæg
3) at indsamle sikre dateringsprøver fra udvalgte anlæg
4) at foretage enkelte mindre udgravninger af palæoeskimoiske anlæg
5) at foretage prøvegravninger i Thule-anlæg

Pkt. 1-3 blev gennemført, mens vi af tidsmæssige grunde måtte undlade pkt. 4 og 5.

Derudover skulle der sikres en indsamling af råmaterialer til redskabsfremstilling, primært flint, hvoraf en del skulle sikres til Avannersuup Katersugaasivia til museets fortsatte studier i råstofudnyttelsen og kvaliteten af f.eks. flinten i området.

Washington Land

Washington Land ligger i det Vestlige Nord-Grønland mellem knap 80°N og 81°10'N. Mod øst afgrænses det af Indlandsisen og mod nord af Petermann Gletscher. Mod syd danner den 100 km. brede Humboldt Gletscher skellet til Nordvest Grønland med Inglefield Land og Thule området. Begrebet Washington Land anvendes hér om hele det landområde, der egentlig består af tre områder (Dawes 1999:9-11):

- Daugaard-Jensen Land: det sydøstlige store indlandsområde nord for Humboldt Gletscher;
- Washington Land: den vestlige del af området mellem Kangerluarsuk (Cass Fjord), Kane Bassin, Kennedy Kanalen og Bessels Fjord
- Petermann Halvø: landet mellem Bessels Fjord og Petermann Gletscher

Washington Land er en del af det langt større landområde: Knud Rasmussen Land. I denne rapport dækker udtrykket Washington Land alle tre delområder, mens udtrykket "det egentlige Washington Land" kun dækker det ene ovennævnte delområde.

De nærmeste landområder er Hall Land mod nord, Inglefield Land mod syd og Ellesmere Island mod vest. Det betyder, at eskimoiske grupper må have passeret Washington Land ved eventuelle vandringer fra Vest- til Østgrønland og omvendt. Ved indvandringer fra Canada til Nord- og Østgrønland er det ikke nødvendigt at komme til Washington Land, hvis indvandringsruten er via nordlige Ellesmere Island. I så fald bliver den naturlige indvandringsvej til og fra Nordgrønland i virkeligheden Hall Land.

Stednavne

Der er kun få godkendte stednavne i Washington Land, og vi har derfor navngivet enkelte arkæologiske lokaliteter samt et specielt landområde for at kunne referere til dem uden en længere udredning hver gang. Disse navne angives med *kursiv*.

Områder

Ifølge Knud Rasmussen kaldte polareskimoerne Washington Land for: "Akia" dvs. "Landet på den anden Side af den store Bræ" (Rasmussen 1919:195). Navnet er dog ikke autoriseret, og det anvendes derfor ikke hér.

Kap Winstedt er et mindre kap lige nord for Humboldt Gletschers udmunding. Kappet ligger i dag lige øst for bræfronten, og det har være beboet gennem hele den palæoeskimoiske periode.
Ole M. Winstedt blev kendt som indehaver af en stor radioforretning i Nuuk og som en pioner inden for TV's fremkomst i Nuuk. Da han døde, testamenterede han sine værdier til en fond til anskaffelse af væsentlige museumsgenstande til Grønlands Landsmuseum: Ole M. Winstedt's Mindelegat for Grønlands Landsmuseum. Denne fond har siden etableringen både indkøbt vigtige kulturhistoriske genstande og gentagne gange støttet Nationalmuseets arkæologiske og kulturhistoriske undersøgelser i Grønland. Senest støttede de årets feltarbejde i Washington Land med 100.000,- kr. Forfatterne vil ansøge Grønlands Hjemmestyre's Stednavnesekretariat om at få dette navn godkendt.

Telt Bugt: er den sydøstligste lille bugt i Benton Bugt. Navnet anvendes bl.a. i geologiske rapporter, men ses ikke indført i det grønlandske stednavneregister som godkendt stednavn. Det anvendes dog hér, da det har vundet hævd i den nævnte litteratur.

Arkæologiske pladser

Winstedt Site er den vigtigste lokalitet på *Kap Winstedt*. Opdaget sommeren 1999.

Peel Site og *Frykmann Site* er navngivet efter geologerne John S. Peel og John Frykmann, der i 1975 lavede en rapport til Nationalmuseerne i hhv. København og Nuuk med beskrivelse af ruiner i Torvegade Fjord, af en palæoeskimoisk boplads ved Kap Forbes og af nogle palæoeskimoiske ruiner lige nord for *Kap Winstedt*. De kulturelle dateringer blev opnået efter samråd med Eigil Knuth. Sidstnævnte har ikke pladsen med i sin upublicerede "Baedecker"-oversigt over Independence I og Independence II pladser i Nord- og Nordvest Grønland; han rubricerer den dér som Dorset.

Hare Plads ligger på nordsiden af *Kap Winstedt*. Der var én hare på pladsen, hver gang vi gik forbi, og den sidste dag, vi besøgte pladsen, var der syv - den største forsamling vi så i 1999 og deraf navnet.

Base Camp Site ligger lige nord for landingsbanen på dette års base, "Cass Fjord" inderst i Torvegade Fjord.

Desuden anvendes følgende stednavne, som normalt ikke optræder på kortbladene, men som er autoriserede stednavne.
Depot Elv: elv på vestsiden af Kangerluarsuk. Navnet optræder på Jean Malaurie's kort over området (Malaurie 1968), men ses hverken på tidligere eller senere kort.

Kangerluarsuk: er det grønlandske navn i ny retskrivning for Cass Fjord. Navnet optræder i parentes på Jean Malaurie's kort over området (Malaurie 1968), men ses hverken på tidligere eller senere kort.
I det grønlandske Stednavnekartotek er navnet ligestillet med Cass Fjord, men bestemmelserne vedr. brugen af grønlandske stednavne medfører, at et grønlandsk stednavn har forrang for det danske/ europæiske navn for samme lokalitet/område. I nærværende rapport anvendes navnet: Kangerluarsuk derfor i stedet for Cass Fjord.

Torvegade Fjord: den østlige fjordarm i Kangerluarsuk. Navnet optræder på Jean Malaurie's kort over området (Malaurie 1968), men ses hverken på tidligere eller senere kort.
Pullassuaq: er det samme som Putdlersuaq, men blot i ny retskrivning. Navnet henviser til en "bule" eller en "hævning", og henviser formentlig til, hvordan lige præcis denne lille, lave ø toner frem, når man på afstand ser den fra et niveau svarende til havoverfladen/havisen.

Følgende rettelse er d. 27. oktober 1999 afleveret til Stednavnekontoret:
Iflg. Stednavnekontorets seddelkartotek er stednavnet "Nunataq" knyttet til en lokalitet i Gonioceras Bugt. Denne placering af navnet er forkert. På alle kortblade er den faktiske lokali-

tet korrekt placeret et par kilometer sydligere, og navnet skal være: Nunatami. I denne rapport anvendes Nunatami derfor om den faktiske lokalitet.

Levende ressourcer

Det generelle indtryk er et område, der i hvert fald i sommermånederne er yderst fattigt på liv både i havet og på land.
Fuglebestandene er fåtallige og omfatter kun nogle få arter med tejste, måger, terner, edderfugle og havlit som de vigtigste.
I den første uge af feltarbejdet blev der set mange ringsæl og remmesæl på havisen ved Pullassuaq i den første uge. Efter at isen forsvandt, blev der ikke set en eneste sæl. Der blev observeret 3 hvalrosser langs Washington Lands sydkyst, og ingen hvaler.
På land blev der kun set nogle få harer. Den største flok var på 7 stk. Der har været moskusokse og rensdyr i området, hvilket fremgår af de mange skeletter, der blev iagttaget og af de knogler, der blev fundet - specielt på de neoeskimoiske bopladser.
Telt Bugt og Pullassuaq var dyremæssigt de rigeste områder.

Placering, mængde og karakteren af bopladserne er i store træk i overensstemmelse med ressourcefordelingen. Der bør dog indhentes yderligere informationer fra de nuværende polareskimoiske bjørnejægere, der har brugt og stadig bruger distriktet. Historisk berettes om gode muligheder for isbjørnejagt ud for Kap Calhoun i tilknytning til polyniet. Der er ingen bosætningsmuligheder ved selve kappet, så fangsten må være baseret på jagtlejre på havisen og formentlig basislejre længere borte.
Det fremgår bl.a. også af, at de to polareskimoer Talilánguaq og Krisuk, der bosatte sig på Nunatami omkr. 1917-1920, regnede med at kunne gå på jagt ved Kap Calhoun (Koch 1927:141).

Fauna-iagttagelser er resumeret i Bilag 2.

Andre ressourcer

Der er store mængder af lokal flint i de palæozoiske aflejringer i Nygaard Bay Formationen og Poulsen Cliff Formationen, der strækker sig fra Nygaard Bugt østover til vestsiden af Kangerluarsuk og over til Christian Elv (Dawes 1999; Kortbilag 5: Geology, Washington Land and Daugaard-Jensen Land, Jepsen et al. 1983). Flinten, der er af god kvalitet, optræder i klumper (nodules). De løse blokke synes ofte at være stærkt frostsprængte. Via de store elve føres noget af flinten ud til kysten, hvor den aflejres i deltaerne. Sven Stouge (GEUS) undersøgte under et ophold på Cass Fjord Base Camp en række af de indsamlede oldsager. Med et par mulige undtagelser kan alt indsamlet materiale stamme fra de lokale forekomster.

Byggematerialerne til anlæggene er i alle tilfælde lokalt forekommende sten på selve pladsen. Der anvendes både små, store sten og endog meget store sten samt fliser i alle tykkelser, størrelser og former. På de palæoeskimoiske anlæg bemærkes ofte brugen af mindre sten, der ligger i eller ved arnen eller spredt i ruinen eller uden for den. Der er formentlig tale om syde-/kogesten. Det er røde og sorte amfibolitter, der ikke er af lokal, geologisk oprindelse, men er bragt til området af isen.

Der findes ikke stående træ på Washington Land. Langs kysten var der ingen drivtømmer af betydning. Spørgsmålet er, om nogle af de tidligere beboere ind imellem kan have benyttet sig af den træressource, som findes enkelte steder i og ved elvene i form af 2-3 millioner år gammelt ikke-fossilt træ, der nu frigøres fra sine kilder under iskapperne.

Landhævning

Vurderet ud fra forekomsten af ruiner og deres formentlige datering kan landet have hævet sig op mod 30 meter, siden de første mennesker ankom for 4.500 år siden. Der har været en begrænset hævning i de sidste knap 1.000 år og snarere en mindre sænkning, for mange af Thule-pladserne ligger meget lavt.

Gletscherændringer

Kap Winstedt og Humboldt Gletscher er adskilt fra hinanden af en smal sidemoræne, der følger kysten på begge sider af bræfronten. Rundt om sydspidsen af Pullassuaq er der ligeledes en morænevold. Der er ingen anlægsspor på disse.
I dag er bopladserne på *Kap Winstedt* lukket ude fra direkte adgang til åbent vand, hvilket kan antyde, at morænerne ikke eksisterede i palæoeskimoisk tid. Gletscheren må efter vor opfattelse have stået længere tilbage i den periode således, at pladserne har ligget ud til et åbent havområde lige foran bræfronten. Det er uvist, hvornår morænerne er dannet, men det må være sket i forbindelse med et fremstød, hvor isen når frem på vestsiden af Pullassuaq. Den markante mangel på Thule-kultur i dette område kan muligvis tolkes således, at morænerne er dannet efter palæoeskimoisk tid, men før Thule-kulturen, dvs. formentlig engang i 12-1400 tallet, men fraværet af Thule-pladser kan selvsagt også skyldes en række andre forhold, og fremstødet kan ligge langt senere.

Forhistorien - status præ-1999

Kendskabet til forhistorien i Washington Land var begrænset til oplysninger fra Knud Rasmussen's 2. Thule Ekspedition 1916-18 og Lauge Koch's Jubilæums-Ekspeditionen Nord om Grønland 1920-23. Herfra stammer oplysninger om 2 neoeskimoiske vinterbopladser, teltringe (bl.a. nogle med flint ved Kap Forbes), nogle grave (Kap Constitution og Kap Forbes), en bjørnefælde samt ræve- og edderfuglefælder (ved Kap Forbes og på Pullassuaq; nogle af disse fælder er givetvis de palæoeskimoiske midtergangsruiner), kødgrave, legehuse samt et kajakfund.
Jean Malaurie besøgte Washington Land på en slæderejse et par uger i maj 1951 (Malaurie 1968), hvorfra han omtaler fund af "fossile harpuner" fra vestsiden af Kangerluarsuk ved Depot Elv (Malaurie 1979:337).
I 1975 udarbejdede geologerne John Peel og Peter Frykmann (dav. GGU, nu GEUS) en rapport om fortidsminder i *Telt Bugt* (Peel & Frykmann 1975).
Endelig foreligger der i et projektoplæg fra Bo Madsen en oplysning uden kildeangivelse om, at området ved *Telt Bugt* blandt polareskimoerne var kendt som: *Angmârtalik* = stedet, hvor der er flint (Madsen 1995). Koch omtaler da også flint både i ruiner og fjeld ved Kap Forbes (Koch 1922).

Lauge Koch foretog i 1921 den eneste kendte udgravning, da han udgravede en kajak i Morris Bugt samt hjembragte nogle fund fra vinterhusene og fra en grav på samme plads øst for Kap Webster (Mathiassen 1929).

Den eneste kendte nyere eskimoiske bosætning i området er Nunatami, der var beboet mellem 1917 og 1920. Desuden var det velkendt, at kystområdet specielt omkring det sydvestlige hjørne af Washington Land ved Kap Calhoun var et godt sted for bjørnejagt.

Tilsammen angav disse oplysninger, at der var palæoeskimoiske bopladser ved *Telt Bugt* og en palæoeskimoisk flækkeblok (Mathiassen 1929, fig. 2.9) fra de neoeskimoiske vinterhuse ved Kap Webster antydede, at denne forekomst næppe var den eneste. Hovedparten af de øvrige lokaliteter kunne henregnes til Thule-kulturen.

Feltarbejdet

Før feltarbejdet blev litteraturen gennemgået med henblik på oplysninger om arkæologi, biologi, geologi, botanik samt isforhold. På dette grundlag blev der udarbejdet en undersøgelsesplan baseret på udstrakt brug af helikopter med henblik på en så tæt dækning af området som muligt. Visse områder var på forhånd mere interessante end andre. Det gjaldt særlig:

- fra det nordvestlige hjørne af Humboldt Gletscher til Kap Forbes
- den sydvestlige del af Kangerluarsuk (Cass Fjord)
- dele af sydkysten af det egentlige Washington Land
- den sydvestlige del af vestkysten langs Kennedy Kanalen
- nordspidsen af Petermann Halvø omkring Kap Morton

Det totale ukendskab til indlandet betød, at et survey af dette også havde høj prioritet. Under feltarbejdet blev indlandet befløjet flere gange mellem flg. punkter: Cass Fjord Base til Fossil Bugt, Bessels Fjord til Cass Fjord Base, Kap Madison til Cass Fjord Base, Cass Fjord Base til Humboldt Gletscher. Herunder blev dalene samt mellemhøje og enkelte høje områder gennemfløjet. Der blev hverken set dyr eller fortidsminder.
Iagttagelserne fra det vestlige indland, de lidet opmuntrende udsagn fra felthold i det østlige Daugaard-Jensen Land, økonomi og disponibel flyvetid medførte, at det østlige indland derfor ikke blev gennemfløjet.
I den oprindelige plan var der desuden indregnet en mulighed for en tur til Hall Land og Offley Ø, men denne mulighed blev til sidst også fravalgt.

Besøgte Områder

1. **d. 13. juli, ankom Thule Air Base**. Dårligt vejr forsinkede afrejsen, så holdet først ankom til Cass Fjord Basen i Torvegade Fjord, Washington Land, d. 16. juli.

2. **d. 16. juli:** udflyvning til en lejrplads ved GGU's gamle lejr med fuldt brugbar TWO-landings-bane på Kap Forbes.

3. **d. 16. - 19. juli, *Telt Bugt*:** flere bopladser med ruiner fra Pre-Dorset, Tidlig Dorset, Sen Dorset og enkelte neoeskimoiske. Anlæggene findes ved Kap Forbes, sydligst i *Telt Bugt*

og derfra med mindre afbrydelser videre ned langs kysten til sydsiden af *Kap Winstedt*. På næsten alle palæo-eskimoiske lokaliteter er der meget flint og mange anlæg. Området blev genbesøgt i slutningen af kampagnen.

4. **d. 20. juli:** overflytning til Pullassuaq

5. **d. 20. - 23. juli, Pullassuaq:** Koch og Malaurie omtaler fund af knogler og stenringe herfra. Øen er næsten fyldt med ruiner, primært palæoeskimoiske. Hovedparten ligger på den sydvestlige del fra kystlinjen til toppen i 22-25 moh. Både i - men primært udenfor - anlæggene flyder det med flint. På den sydvestlige del af øen står en såkaldt bjørnefælde. På toppen af øen står Lauge Koch's lille varde intakt.

6. **d. 24. juli:** fløj langs Benton Bugt via Kap Clay ind langs Kangerluarsuks sydside. De anlæg og vinterhuse, som fredningskortene angiver på Kap Clay fandtes ikke. Efter feltarbejdet blev vi opmærksomme på Malaurie's kort fra 1968, hvor en lille streg på kortet muligvis markerer, at vinterhusene på spidsen af Kap Clay ligger et stykke længere mod øst på nordsiden af Kap Clay. Bosætningsforholdene var dog under alle omstændigheder yderst ringe, og anlæggene kan være overset eller forsvundet under nedstyrtet fjeld. Angivelsen af rævefælder i næste kløft mod øst kan muligvis ses som en bekræftelse på, at vinterhusene enten er eller har været der.
Efter et kort ophold i base-lejren fløj holdet videre til Fossil Bugt og derfra sydover langs kysten til en lejr på Nicolai Nielsen Kyst lige syd for Kap Jefferson. Der var forventet en del bopladser og anlæg mellem Fossil Bugt og Kap Jefferson, men resultaterne var sparsomme. Enkelte palæoeskimoiske ruiner (Sen Dorset ?) blev iagttaget fra helikopter. Thule-kulturen var til stede i form af enkelte teltringe samt 4 vinterhuse syd for Fossil Bugt, hvor der indsamledes et par menneske-underkæber, diverse redskaber bl.a. en lansespids af europæisk jern samt et ituslået fedtstenskar.

7. **d. 24. - 28. juli, Kap Jefferson:** området blev gennemgået til fods. Enkelte palæoeskimoiske pladser (formentlig Sen Dorset) samt et par Thule pladser blev fundet syd for kappet. Alle var næsten fundtomme. Den bedste Thule-plads bestod af et par velbyggede teltringe med depoter og 2 kajakstativer. På Kap Jefferson står en varde med vardeberetning fra Naimanngitsoq Kristiansen om negativ bjørnejagt (dateret: 1. maj 1998). I passet på kap Jefferson ligger teltringe fra en geolog-lejr (1975?).

8. **d. 29. juli:** helikopter-rekognoscering af den nordvestlige del af vestkysten inkl. Crozier Ø og Franklin Ø. Hans Ø gemte sig i tåge og blev derfor ikke besigtiget. Der blev ikke iagttaget forhistoriske levn på øerne, hvor der var meget få mulige bopladsområder.
Fra Fossil Bugt og nordover observeredes enkelte palæoeskimoiske pladser, bl.a. mindst én Sen Dorset-plads på det vestlige topplateau på Hannah Ø i udmundingen af Bessels Fjord, nogle mulige Thule-teltringe foruden et nyere europæisk depot af uvis oprindelse - formentlig fra 1970'erne.
Kap Morton og bugten lige vest for Kap Lucie Marie blev turens nordligste punkt. Hér sås rester efter et stenbygget større depot nær en stor elv, men ellers intet. Depotet og de store stenbunker omkring det stammer formentlig fra Nares, der lagde 240 rationer i depot hér. I samme område fandt geologen O. Bennike i august 1999 menneskeknogler.
Tåge og tidsmangel fremtvang en returflyvning via Bessels Fjord, der blev gennemfløjet med negativt resultat. Målet var et område øst for Platinova's lejr, hvor geologer midt i

ødemarken nær Petermann Gletscher havde fundet en 60 cm. lang pilespidslignende genstand af hvalknogle, som viste sig at være et neo-eskimoisk sneprøve-bor. Området blev besigtiget med en sigt på max. 20 meter, men der blev ikke konstateret kulturspor. Pilen er senere afleveret til Grønlands Nationalmuseum og Arkiv.
Herfra fløj holdet videre mod sydøst gennem dalstrøgene ned til Kangerluarsuk. Der var ingen tegn på menneskelig aktivitet i dette område. Turen sluttede ved Depot Elv på vestsiden af Kangerluarsuk, hvor Bennike ved sæsonens begyndelse havde fundet et "flint-værksted" og et palæoeskimoisk stikkelafslag syd for elvens udmunding. Område er interessant, fordi fjeldene hér indeholder flintførende lag, der ses som hvide, brede striber i det gul- til rustbrune fjeld.

9. **d. 29. juli - 1. august, Depot Elv**: på et lille område syd for elven har der været en vis aktivitet gennem tiderne. Der fandtes både palæo- og neoeskimoiske oldsager, men ingen anlæg. Stedet markeres af en stor varde rejst af Jean Malaurie i maj 1951 med vardeberetninger fra hans polar-eskimoiske ledsager, Kukitsoq, og fra senere isbjørnejægere (17. maj 1951 og maj 1995) samt Ole Bennike (juli 1999). Baglandet rummer nogle søer samt en passage til sydkysten øst for Nygaard Bugt. Der var ingen anlæg i hele området, selvom der kan opsamles meget flint ved elvene. Elven kunne desværre ikke passeres. Det formodes, at der kan være anlæg på den anden side.

10. **d. 2. august, Sydkysten:** fra Depot Elv fløj holdet til Nunatami nordvest for Kap Webster. Kysten går hér næsten lodret ned, og det eneste anlæg var en formodet simpel Thule teltring i det store delta i Nygaard Bugt (registreret af O. Bennike) samt de vinterhuse, som Knud Rasmussen (1919) fandt. Han mente dengang, at de lå i Benton Bugt, men Koch placerede dem senere i Nygaard Bugt. Det er en meget fin plads med runde og firkantede vinterhuse, teltringe, køddepoter og - iflg. Koch - grave. Der er formentlig også nogle palæoeskimoiske anlæg (formentlig Sen Dorset), men de var under nedstyrtning og svære at erkende. Holdet havde kun ca. 30 min. til rådighed.

11. **d. 2. - 4. august, Nunatami:** hér ligger bl.a. to store telt-anlæg, som må stamme fra de to polar- eskimoiske familier (Talîlânguaq og Krisuk), som boede hér et par år omkring 1920 (Koch 1926:136-142), inden de opgav og flyttede sydover igen. Der var desuden nogle Thule-teltringe, depoter, en rævefælde samt formentlig nogle få palæoeskimoiske anlæg, som dog var så uklare, at det kun var fundet af et enkelt flintafslag, der antydede, at der måtte være noget i området.

12. **d. 5. august, Sydvestkysten:** fløj via den vestlige sydkyst, Kap Jackson, Kap Calhoun og Morris Bugt op til Kap Madison, der ligger på grænsen mellem den stejle syd- og vestkyst og den flade skærgårdslignende Nicolai Nielsen Kyst. I vestsiden af Wright Bugt er kysten nærmest lodret langs Troedsson Klipper, men lige over vandlinjen er der en fuldstændig vandret, flere meter bred grusterrasse. Der var dog ingen anlæg på denne. Der blev iagttaget et enkelt ødelagt, europæisk depot lige nord for Kap Jackson.

13. **d. 5. - 7. august, Kap Madison:** Omkring Kap Madison ligger en palæoeskimoisk bosætning med op mod 50 synlige anlæg i alt. De fleste ligger på nordsiden omkr. 25-35 moh., nogle enkelte noget lavere. Mange af anlæggene er stærkt ødelagte af frost og jordflydning. Der ligger muligvis flere anlæg omkr. 40-50 moh. men de var så usikre og uklare, at deres tilstedeværelse ikke kunne dokumenteres. Reelt kan de være naturskabte

fænomener. Der ligger en lille gruppe på vestsiden og endnu en gruppe på sydsiden af kappet. Morris Bugt blev gennemvandret for bl.a. at finde rester efter Lauge Koch's udgravning af kajakken (Koch 1926; Mathiassen 1929). Koch angiver et gruset område i ca. 40 moh. som fundlokalitet. Der er kun to mindre områder, hvor dette passer, men der var intet at se. Der fandtes enkelte palæoeskimoiske anlæg samt tre simple neoeskimoiske teltringe. De to nordligste neoeskimoiske teltringe ligger et par hundrede meter syd for de 2 mulige fundlokaliteter for kajakken.

14. **d. 8 august:** fløj holdet tilbage til Cass Fjord Base tværs over Washington Land uden, at der blev iagttaget spor efter menneskelig aktivitet. Flyvningen foregik med Platinova's Hughes 500 i meget lav højde og med god sigt.

15. **d. 8 - 10. august, Torvegade Fjord:** holdet opholdt sig i Cass Fjord Basen. Der blev fundet en palæoeskimoisk plads for enden af landingsbanen samt en palæo- og neoeskimoisk plads på nordsiden af Torvegade Fjord. Sidstnævnte var også bemærket af Peel og Frykmann (1975). En registrering ved Hauge Andersson, DPC, af et mini-anlæg i deltaområdet nær lejren blev ikke besigtiget.

16. **d. 11. august,** udflyvning til *Kap Winstedt* ved Humboldt Gletscher.

17. **d. 11. - 18. august, *Kap Winstedt*:** her findes den største samlede bosætning på Washington Land. Den er primært fra Pre-Dorset og Tidlig Dorset. Der er desuden en række anlæg fra Sen Dorset, men stort set intet fra Thule-kulturen. Området rummer store forskningsmæssige muligheder, som man dog bør være uhyre forsigtig med at udnytte, da hele lokaliteten er meget speciel og meget sårbar ved indgreb.

18. d. 19.- 23. august, Nunarsuaq/Inglefield Land

19. **d. 19. august** fløj holdet til hovedbasen nær Hiawatha Gletscher ved September Søerne, Nunarsuaq (Inglefield Land). Undervejs besøgtes Qaqqaatsut, hvor der er gamle sten- og tørvehuse fra Thule Kulturen. Blandt byggematerialerne til tagene indgår store, kraftige rensdyrgevirer og hvalknogler. På pladsen ligger en del redskaber, bl.a. dele af slæder af hvalknogle foruden en del kødgrave og enkelte kødtørringsanlæg. Der er i 1980'erne anlagt fangsthytter både i og udenfor nogle af ruinerne, og i dag flyder området også med efterladenskaber fra denne bosættelse.

20. **d. 21. august** besigtigedes en meget usædvanlig ruinplads, "Tårn Pladsen", i indlandet ved Arqioq Elv, som blev fundet for nogle år siden (Dawes og Thomassen 1996).

21. **d. 23. august** rejste holdet til Thule Air Base, ompakkede bagage og afventede hjemrejse.

22. **d. 25. august** fløj holdet til Nuuk.

Rekognosceringsform

Rekognoscering med helikopter har betydelige fordele i så stort et område og i et så vanskeligt terræn. I sommeren 1999 var der flere felthold i gang på samme tid i Washington Land, der tilsammen havde én helikopter fra Hiawatha-basen ved September Søerne på Nunarsuaq (Inglefield Land) til rådighed hver fjerde dag. Det gav pres på helikoptertiden og begrænsede mulighederne for groundstops og reducerede tiden under disse. Selvom vore helikopterpiloter var utroligt dygtige til at flyve "arkæologisk" lavt og langsomt, er der dog ingen tvivl om, at vi har overset en del ruiner.

De store elvdeltaer blev ofte gennemfløjet et stykke ind langs elven/e, hvorfra vi fulgte de forskellige plateauer ud til kysten. Langs kysten står fjeldene som regel lodret ned, hvor de ender i en stejl talus, der flader ud nede ved vandet. Dette smalle, flade stykke er befløjet. Nogle gange fløj vi bevidst forbi nogle anlæg, fordi vi regnede med senere at nå dem til fods fra en lejr. Dette viste sig ikke altid muligt. Vi har ingen grund til at tro, at der skulle være anlæg på toppen af de 2-400 meter høje fjelde.

Dækningsgrad

Takket være helikopteren lykkedes det at beflyve hele kysten med nogle få undtagelser:
- fra Kap Morton til Petermann Gletscher
- den inderste del af Cass Fjord nord for Depot Elv
- Hans Ø og Joe Ø

Der er desuden befløjet væsentlige traverser i det vestlige indland, mens hele det østlige indland blev valgt fra.

Følgende potentielle bopladsområder er enten ikke gennemgået/befløjet eller gennemgået grundigt nok:
1) Kap Morton området
2) Kangerluarsuk (Cass Fjord) nord for en linje fra Torvegade Fjord - Depot Elv.
3) Joe Ø og Hans Ø. Begge vurderes til at have haft mindre betydning, hvis de overhovedet har været brugt.
4) den sydlige halvdel af Nicolai Nielsen Kyst
5) den nordlige side af Kap Clay halvøen = den sydlige side af Kangerluarsuk's udmunding
6) den sydlige side af Torvegade Fjord
7) Christian Elv området med de rige flintforekomster

Af disse er det særligt område 1) og 2) der må anses for den største mangel. Specielt Kap Morton, der ligger som en forbindelseslokalitet til og fra Hall Land og i udmundingen af Petermann Fjord, må antages at have et potentiale. Flyveturen fra Kap Morton til Kap Lucie foregik hurtigt og ikke særlig hensigtmæssig på grund af tåge.

Der er desuden områder, som vi ikke nåede til fods, og hvor vi tror, at der kan være flere pladser/ anlæg (enkeltanlæg og mindre pladser). Det gælder særlig:
- den østlige del af Nicolai Nielsen Kyst, hvor det flade forland går over i fjeldområder.
- området umiddelbart nord for Kap Constitution

Der er med sikkerhed overset en del anlæg, men survey'et har efter vor opfattelse dækket alle de centrale områder. Der kan stilles spørgsmål ved, om alle lejre blev lige hensigtsmæssigt placeret, men de virkede hensigtsmæssige, da vi lagde dem.

Registrerede anlæg - Undersøgelsesmetode

Målet blev primært en rekognoscering af kystområderne. Alle lejre, bortset fra Nunatami, blev anlagt omkring 1 kilometer fra kysten nær småsøer med ferskvand. Der var tre arbejdsdage mellem hver flyttedag: to dage blev brugt til at afsøge kysten på begge sider af lejren, mens den tredje dag blev brugt til gennemgang af særlige pladser eller manglende områder, og flyttedagene blev brugt i nærområdet. Alle rimelige højder blev som regel gennemvandret. Afvigelser skyldtes topografiske forhold eller en subjektiv vurdering af, hvad der kunne betale sig.

Hovedparten af de besøgte ruiner og pladser er kort beskrevet og/eller skitseret. Der er foretaget enkelte detaljerede opmålinger af særlige anlæg eller pladser samt foretaget flere hundrede fotograferinger af anlæg. Der er ikke foretaget udgravninger, kun opsamlinger. Fundlisten ses i Bilag 3.

I alt er der på Washington Land registreret ca. 530 forhistoriske anlæg, hvoraf min. 430 er palæoeskimoiske, og ca. 100 er neoeskimoiske samt nogle få recente. En oversigt over de registrerede anlæg ses i Bilag 4.

Tyngdepunktet for hhv. den palæoeskimoiske og den neoeskimoiske bosætning er forskellig: omkring 340 af de 430 palæoeskimoiske anlæg ligger i den sydligste del af Benton Bugt: omkring *Kap Winstedt* og på Pullassuaq, og dermed ud for den potentielt ressourcerige "Humboldt Isfjord".
De fundne neoeskimoiske pladser ligger på selve Washington Land med én på hver side af det store polynie - og bjørneområde - omkring Kap Calhoun (Vibe 1950:6). Dette område strækker sig formentlig op mod et mindre polynie ved Kap Independence - Kap Constitution (Vibe 1950:17; Ekblaw i MacMillan 1925:367).

De anførte tal er iagttagne anlæg, og selv om der er betydelige usikkerheder forbundet med henføringen til bestemte kulturelle perioder, er det ikke nok til at ændre helhedsindtrykket af en klar palæoeskimoisk dominans. De to vanskeligste afgrænsninger ved en nøjere datering af anlæggene er:

- Pre-Dorset eller Tidlig Dorset ?
- Sen Dorset eller Thule ?

Forkerte vurderinger i det første tilfælde ændrer ikke antallet af palæoeskimoiske anlæg; forkerte vurderinger i det andet tilfælde forrykker ikke indtrykket af en begrænset Thule tilstedeværelse, hvis der tages udgangspunkt i antallet af vinterhuse.

Eftersom store områder kun er registreret fra luften, og da nogle potentielt gode bosætningsområder ikke blev gennemgået, er der ingen tvivl om, at der er flere anlæg. Ligeledes siger al erfaring, at en fornyet gennemgang af de fundrige områder vil bringe endnu flere anlæg frem. Tallene er derfor klare minimumstal.

Det er overraskende, at der kun er registreret 11 neoeskimoiske vinterhuse, hvoraf to er enligt beliggende og formentlig snarere er telthuse. Der har dog været flere. Koch omtaler (1922:485) 2 vinterhuse på nordsiden af Kap Clay. Der eksisterer ingen beskrivelser af disse, og vi så ingen spor efter dem. De er muligvis røget i havet eller begravet under nedstyrtet fjeld. Denne plads vil dog kun øge det samlede tal med yderligere nogle få huse.
Det må dog mane til eftertanke, at vi ikke fandt denne plads. Uanset hvad grunden kan være (overset eller forsvundet) betyder det, at der kan have været flere end de, der blev set.

Der er ikke set en eneste grav. Koch registrerede en barnegrav på stranden nord for Kap Constitution (FM 80V1-8), hvor vi ikke landede, men i samme område ligger der på stranden en meget tydelig palæoeskimoisk, rektangulær, fliselagt stensætning med to tydelige, smalle grydestøttesten, der placerer den som et Sen Dorset anlæg. Det kan være Koch's "barnegrav". Koch angiver desuden, at han i samme område "nord for Kap Constitution" fandt en *"gammel Eskimo grav og en hel del knogler"*. Hverken den eller knogler blev set i området nord for Kap Constitution. Endelig angiver Koch (1922:485) en barnegrav lige nord for Kap Forbes. Det er dog uklart, hvordan Koch mener, at en "barnegrav" ser ud, og disse barnegrave kan derfor godt være palæoeskimoiske ruiner.

Spørgsmålet om grave rejser et af de problemer, som en helikopterekognoscering giver: det er under flyvning stort set umuligt at iagttage anlæg som grave, depoter og rævefælder i et storstenet terræn.

Vi antager dog, at det iagttagne trods alt er nogenlunde dækkende for Washington Land mht. bopladsernes placering i terrænet og mht. anlægstyper - bortset fra Thule-kulturens grave og køddepoter.

Washington Land's Kulturhistorie – en foreløbig skitse

Det følgende er baseret på de iagttagelser, der blev gjort i felten. De kan ændres ved senere analyse.

Generelt om anlæggene

Næsten alle bopladser ligger med god udsigt til havet. I de få tilfælde hvor der ikke er udsyn over havet i dag, skyldes det mest ændrede forløb af kystlinjen som følge af landhævning. Der er stor forskel på bevaringsgraden af anlæggene. Mange ser nogenlunde intakte ud, men der er en del, der er voldsomt ændrede af naturlige processer som almindelig nedbrydning, jordflydning, frostrevner etc. Ofte betyder det, at det kun kan konstateres, at anlægget ser menneskeskabt ud, men form og funktion kan ikke afgøres.

Pre-Dorset ligger som regel ret højt, fra omkr. 13 moh. til min. 35-40 moh. Tidlig Dorset ses omkring 7-15 moh, mens Sen Dorset og Thule ligger omkring 2-7 moh. Der er så vidt muligt taget udgangspunkt i højvandslinjen.

Nord for *Telt Bugt* er der praktisk taget ingen oldsager af sten på overfladen i de palæoeskimoiske anlæg: de virker sterile. Selvom nogle oldsager kan være raslet ned mellem de små, grove sten i den grusede undergrund, er denne fundtomhed overraskende, når man sammenligner med forholdene syd for Kap Forbes.
Fra Kap Forbes og sydover myldrer det med flintafslag i og udenfor anlæggene. Mængden af redskaber eller fragmenter af disse er dog stærkt begrænset. Der er foretaget mindre opsamlinger af karakteristiske redskabstyper, råmateriale og afslag. Der er desuden mange frostsprængte flintklumper.

Nord for Kap Forbes er der næsten ingen knogler i de palæoeskimoiske anlæg, mens der i og omkring Thule-anlæggene ligger adskillige.
Der fandtes kun redskaber af organisk materiale på de palæoeskimoiske pladser syd for *Telt Bugt*. Nogle af disse er opsamlet uanset, om de lå i eller udenfor en ruin. En del bearbejdet knoglemateriale er efterladt foruden almindeligt knogleaffald.

På de neoeskimoiske pladser var der kun knoglemateriale og andre fund på vinterhuspladserne, mens teltringene - med en enkelt undtagelse - intet indeholdt.

Da der hverken er møddinger ved eller nogen særlig aflejring af jord ovenpå anlæggene, er det ofte svært at afgøre med sikkerhed, om knoglerne hører til anlæggene. Der skal derfor udvises stor forsigtighed med at bruge knoglemateriale uden sikker sammenhæng med anlæggene. Der ligger knogler de "mærkeligste" steder - også på bopladsområderne, og det er langt fra sikkert, at disse knogler har en sammenhæng med bosætningen. De kan stamme fra ældre bosætninger, fra senere besøg, naturlige dødsfald eller fra isbjørne.

Palæoeskimoer - Pre-Dorset

Perioden omfatter den vestgrønlandske Saqqaq-kultur (ca. 2500 fvt. - 900-800 fvt.) og den nordgrønlandske Independence I-kultur (ca. 2500 - 2000 fvt.). Et par fund antyder, at begge grupper har besøgt i området, men de behandles hér under ét.

Sporene fra disse folk findes i højder fra ca. 13 moh til mindst 35 moh. Alle pladserne er kystbundne.
Anlæg/oldsager fra denne periode fandtes på Kap Madison, *Peel Site*, Pullassuaq og *Winstedt Site*. Fundene omfatter enkelte våbenblade, knive, skrabere, ægte stikler og stikkelafslag, samt flækker og afslag. Det organiske materiale omfatter enkelte klovfodsharpuner og en ben-pil samt lidt dateringsmateriale.

Anlæggene udgøres af simple teltringe med eller uden en central firsidet arne, simple fritliggende, amorfe ildsteder af fliser/småsten samt midtergangsanlæg med firsidet kasse-arne. De tydeligste anlæg af sidstnævnte type fandtes blandt de højestliggende på Kap Madison Nord. På *Winstedt Site* er der muligvis depoter i tilknytning til anlæggene.

Nogle anlæg indeholder syde-/kogesten af røde og sorte amfibolit-sten. Brug af syde-/kogesten i ildstedet er særligt udpræget på Kap Madison, *Peel Site* og *Winstedt Site*.

På Pullassuaq og *Winstedt Site* findes der knogler både i og udenfor anlæggene. Knoglerne stammede hovedsageligt fra sæler, men i nær tilknytning til flere anlæg på *Winstedt Site* lå der også nogle helt nedbrudte store hvalknogler.

Pullassuaq: Øen er c. 1.500 meter lang, 300 meter bred. Lauge Koch's varde står på øens top ca. 25 moh.. Mod syd og sydvest ligger en rand af morænevolde, der afskærmer øen fra Humboldt Gletscher, hvis bræfront ligger knap 1 kilometer fra øen. Øen deles i to dele af en tværgående forsænkning. På den nordlige del er der begrænset bosætning. Det mest markante er et par teltringe på vestsiden, hvor der i den ene lå 3 bjørnekranier. Anlæggenes placering og kraniernes udseende antyder en alder til Sen Dorset eller Tidlig Thule. På nordspidsen ligger en lille markeringsvarde, der formentlig er en nyere opmålingsvarde. En tilsvarende står på den sydlige morænebanke.

På "syd-øen" er hele vestsiden nærmest overstrøet med anlæg. Mange er fuldt synlige, andre er delvist dækkede af grus eller kraftig mos- og pilevegetation. Jordlaget var nogle steder mere end 10 cm. tykt i og omkring ruinerne. I flere tilfælde fandtes der knoglefliser og småflint i disse lag. På østsiden er der ligeledes en del anlæg, men noget mere spredt liggende. På øens top står Koch's varde på en lille knold. Nedenfor denne strækker et lille plateau sig mod syd og et større mod nord. Der har været møddinger ved de sydligste anlæg, men de er nu skredet ned og spredt ud over den stejle skråning. Hovedparten af disse anlæg er simple teltringe. I området fandtes stikler og stikkelafslag, enkelte knivformede oldsager med en meget fint udformet tanding. En enkel skæv, partielt slebet stikkel med surringshak findes i en praktisk taget identisk udformning fra *Kap Winstedt*, niveau 1. Et par oldsager er lavet af et killiaq-lignende materiale. Det kan stamme fra Disko Bugten og antyder dermed en forbindelse til Saqqaq-kulturen. Geologiske undersøgelser må vise, om dette kan være tilfældet, da en lignende stentype muligvis findes i "Dundas-gruppen" sydligere i Thule området (Stouge og Dawes, nov. 1999, pers. comm.).

Pullassuaq var derudover i nogle områder næsten overstrøet med bearbejdet flint og frostsprængte flintestykker, specielt på vestsiden. Overalt lå der små og store koncentrationer af flint, men overraskende nok fandtes der kun én flækkeblok og ingen reelle flintknolde eller -blokke.

På ***Kap Winstedt*** overfor Pullassuaq var Pre-Dorset anlæggene koncentreret om den højeste og sydligste del af kappet. De ligger fra toppen af kappet og i grupper og på afsatser ned til omkring 10 moh., hvoraf én er en skrånende hylde (niveau 1). Fundene omfatter stikler, stikkelafslag, mikroflækker, skrabere, våbenblade og klovfodslanser. Mange anlæg er velbyggede teltringe med eller uden centralarne. På det højeste niveau er midtergangsanlæg ikke så hyppige som teltringe med eller uden markant ildsted. På dette niveau er der næsten intet knoglemateriale, til gengæld var der ofte mængder af flintafslag inde i ruinerne og ikke udenfor, som ellers var det normale i området fra Kap Forbes til Pullassuaq.
Flinten på de allerøverste niveauer på Kap Winstedt at være lidt mere varieret i farvevalg (grå, brun, svagt grøn, blålig) end på de lavere liggende niveauer (niveau 1 og niveau 2) og de øvrige Pre-Dorset pladser, hvor den har et betydeligt enhedspræg (blålig).

På sydsiden af selve kappet ligger *Winstedt Site,* hvor der på det næstøverste niveau (niveau 1, ca. 11-8 moh) lå min. 8 midtergange, et par teltringe, nogle ildsteder og mange depoter samt en mængde eksponeret flint, knogler og oldsager af ben. *Winstedt Site* og *Peel Site* er de eneste ældre palæoeskimoiske plads med depoter. Niveau 1 er en klippehylde, der skråner let nedad fra øst mod vest. Det er kun på den øverste, østlige del, at oldsagerne ligger eksponerede. Der er områder, hvor man må træde på de større sten, fordi man ellers vader ovenpå flækker, redskaber, afslag og knogler. Længere nede ad hylden er anlæg - og oldsager ? - dækket af flyvesand.
Det forekommer ikke sandsynligt, at det øverste område har været udækket i 4.000 år. Der er antagelig sket en mindre ændring i den fremherskende vindretning således, at det dækkende sand nu fejes bort af den kraftige østenvind fra Indlandsisen. Dette åbner den øverste del af pladsen.

Nord for kappet op langs kysten via *Telt Bugt* til Kap Forbes fandtes flere mindre bopladsområder, hvor anlæggene er så udviskede og forsænkede i terrænet af de af den grund - samt højden over havet - formodes at høre til den ældste bosætningsperiode, men der er ikke fundet daterende oldsager i dem. Enkelte tydelige højtliggende anlæg (18 moh) på *Peel Site* placeres også i denne periode.

Omkring **Kap Madison Nord** er der mindst 15 anlæg omkr. 30 moh. De ligger øverst på kappets nordside, der er en kæmpestor grusskråning. Det var meget overraskende, at der ikke var flere anlæg ned over denne typiske palæoeskimoiske lokalitet.
Desuden ligger der en mindre gruppe på vestsiden af kappet og endnu en gruppe på sydsiden langs den østlige kant af en markant indskæring i kystlinjen. Der er ingen genstands-fund fra disse anlæg, men både Pre-Dorset og Tidlig Dorset er repræsenteret.
Anlæggene på Kap Madison Nord ligger nærmest på linje over en flere hundrede meter lang strækning. Mange er ret utydelige, men der er flere midtergange med meget klare kassearner. Hovedparten af anlæggene på Kap Madison Nord er Pre-Dorset. Der er hjembragt moskusokseknogler til datering fra en af de højest beliggende. Nogle enkelte anlæg, der ligger i en lille gruppe for sig, er usædvanligt kraftigt byggede af store sten. Nær disse fandtes også et fint lille legehus, et voksen-anlæg i minaiture-udgave.

Datering

Der er ikke foretaget Kulstof-14 eller AMS-dateringer endnu, hvorfor det efterfølgende baserer sig på et yderst begrænset oldsagsmateriale - og dermed er ret usikkert.
De højestbeliggende anlæg på *Winstedt Site* hører formentligt til i den ældste del af Pre-Dorset, dvs. før 2.000 fvt. og er dermed samtidig med Independence I i Nord- og Nordøstgrønland og Ældre Saqqaq i Vestgrønland. Anlæggene på Kap Madison Nord kan ikke placeres nærmere, men højden over havet antyder en henføring til samme periode.

Forskellen i flintfarverne mellem det øverste niveau på *Winstedt Site* og de øvrige Pre-Dorset pladser gør det fristende at antage, at det øverste niveau på Winstedt Site repræsenterer den explorative første fase, mens det mere ensartede materiale på de lidt lavere liggende pladser repræsenterer en yngre fase, hvor de rige forekomster ved f.ex. Depot Elv området er udnyttet ud fra bestemte farve-præferencer.

Højden over havet, de ægte stikler samt klovfodsharpunerne på Kap Winstedt, niveau 1, placerer dette niveau i en sen fase af Pre-Dorset, lige før eller samtidigt med Independence II i Nordøstgrønland, dvs. omkr. 800 fvt.
Der er næppe tvivl om, at Pullassuaq har været udnyttet i flere periode men formentligt først fra Sen Pre-Dorset og dermed samtidigt med Windstedt Site, niveau 1, hvilket de to helt ens stikler også kunne være udtryk for.

Da antallet af palæoeskimoiske pladser er yderst begrænset uden for dette kærneområde, er det derfor sandsynligt, at disse to bosætningsperioder hermed også angiver et bosætningsmæssigt vakuum i Washington Land svarende til ca. 1.000-1-200 år, hvis der parallelliseres til Nordøstgrønland.

Palæoeskimoer - Tidlig Dorset

I Vestgrønland er det tidligere kronologiske brud mellem Saqqaq og Dorset ved at blive lukket, specielt i Sisimiut-området (Kramer 1996; Møbjerg 1998), men andre steder er der fortsat fundmæssig diskontinuitet. Den mest konsistente, diskontinuerte periode er stadig mellem Independence I og Independence II i Nordgrønland.
I Washington Land er Tidlig Dorset med sikkerhed til stede på *Peel Site*, *Winstedt Site*, Pullassuaq samt ved Kap Madison. Hovedparten af de øvrige små-pladser, herunder "indlands"pladsen *Base Camp Site* i Torvegade Fjord, hører formentlig også til denne periode.

Den tætteste koncentration ligger på vestskråningen af **Pullassuaq.** Der er formentligt mere end 125 palæoeskimoiske anlæg på hele sydøen, hvoraf hovedparten antages at være Tidlig Dorset.
Enkelte er flotte, velbyggede anlæg med klar midtergang med tværstillede sten til arnen samt andre rum. Midtergangens udformning varierer: nogle har fliselægning på den ene side af arnen i selve midtergangen, andre har på begge sider (sjældent), nogle har ingen fliselægning, men blot nogle småsten. Udformningen af opholds-arealerne på begge sider af arnegangen varierer også meget: fra helt åbne til helt flisedækkede.
Mindst ét anlæg havde fliser sat i en vinkel på midtergangen, dvs. vinger, som kendes fra Peary Land (Knuth 1967:52-56) og Nordøstgrønland (Andreasen og Elling 1992:32,36). Knuth anser denne anlægsform for speciel for Nord- og Nordøstgrønland. Forekomsten af

den vingede midtergang indikerer således en mulig forbindelse mellem Nordøstgrønland og Washington Land.

Samtidigt er der et andet specielt træk ved nogle af midtergangsanlæggene på Pullassuaq: i selve midtergangen ses nogle gange 2 fliser (sommetider sten) placeret på tværs af og i selve midtergangen. Begge har en mindre, udhugget fordybning midt på toppen, der formentlig skal bære en gryde eller på anden måde indgå som et vigtigt element ved madlavningen. På den ene side af grydestøttestenene i disse formodet Tidlig Dorset anlæg ligger der ofte en flad sten, muligvis til at placere kødet på. Grydestøttesten optræder på Ellesmere Island i Sen Pre-Dorset, dvs. lige før Independence II (Schledermann 1990). På Pullassuaq optræder sådanne anlæg på alle niveauer bortset fra det øverste. Den slags konstruktioner er ikke rapporteret fra Nordøstgrønland's Independence II. På Inglefield Land knyttes de til Sen Dorset. Det er muligt, at disse anlæg på Pullassuaq snarere er Sen Dorset anlæg, der blot er spredt over øens vestside og dermed ligger mellem Tidlig Dorset-anlæggene.

Hvis det er Tidlig Dorset anlæg, er der muligvis en ændring over tid i formen på grydestøttestenene, idet anlæggene på Pullassuaq oftest blot er sten eller brede fliser med fordybning, mens de lavereliggende, mere sikre Sen Dorset anlæg (f.ex. ved Kap Winstedt) har meget smalle, flade fliser med en lille, tydeligt udhugget fordybning.
Det var dog først ved afslutningen af feltarbejdet, at holdet blev opmærksom på, at der muligvis var denne forskel, hvorfor dimensionerne ikke er noteret specielt.

Endelig er der muligvis 5-6 let nedgravede rektangulære-ovale huse på vestsiden og omtrent midt på Pullassuaq i Tidlig Dorset-niveau. Spørgsmålet er dog, om det overhovedet er anlæg.

Der er ikke fundet daterende oldsager i anlæggene fra Pullassuaq's vest- og østside. Neden for top-plateauet på Pullassuaq ses der praktisk taget ikke oldsager i selve anlæggene, alt flint ligger udenfor, og det meste er huggepladser, hvor der udelukkende er affald.

Pullassuaq rummer oplagte muligheder for studier i flere forskellige palæoeskimoiske anlægsformer og med gode muligheder for at få disse dateret.

Fastlandet overfor Pullassuaq rummer mange anlæg fra Tidlig Dorset fra Kap Forbes (*Peel Site*) mod syd til og på *Kap Winstedt*. I dag ligger der en stor morænevold lidt uden for kysten hele vejen rundt om kappet og et par kilometer ind langs gletscherens nordside. Mellem morænevolden og fastlandet løber en bred smeltevandsflod. I palæoeskimoisk tid har denne moræne næppe eksisteret, og gletscheren må have stået længere tilbage, så bosætningen har ligget i udmundingen af Humboldt "Isfjord". Pullassuaq har således også ligget i udmundingen af denne "Isfjord".

Winstedt Site, niveau 2 er en meget interessant Tidlig Dorset plads. Den ligger knap 30 meter vest for den ældre palæoeskimoiske plads (niveau 1), og rummer ligeledes en mængde flintafslag, flintredskaber, harpuner af tand, andet bearbejdet knoglemateriale og mange knogler. Den ligger i næsten samme niveau som niveau 1 og skråner på samme måde, og hér er det også kun den østlige del, der har eksponerede oldsager. På området ligger 12 midtergange og 14 depoter. Depoterne er bygget af store sten, hvoraf 3 er specielle: ét er bygget af vandretliggende store stenfliser og to er bygget af meget store fliseagtige sten stillet på høj-

kant. Vi er tilbøjelige til at henføre denne byggemåde af depoter til Sen Dorset. Det indikerer hermed yngre indblanding på pladsen.

Derudover fandtes der depoter ved Peel Site, men ellers ingen på de øvrige pladser.

Midtergangsanlæggene har tværstillede sten i arnegangen og minder meget om tilsvarende Independence II anlæg i Nordøstgrønland. Det samme gælder for de klovfods-harpuner, der stammer fra pladsen. Sammen med disse fandtes et par store fuldslebne stikler med sidehak ("burin-like tools"). De daterer formentligt niveauet til en lidt yngre horisont end de ægte stikler og stikkelafslagene fra niveau 1; tilsammen placerer disse to elementer terrassen i samme horisont som Independence II fra Ellesmere Island og Nordøstgrønland.

Der er tilsyneladende ikke afgørende forskel på det råmateriale, der anvendes på begge niveauer bortset fra, at flinten er mere ensartet på niveau 1 og 2 i forhold til materialet på de øverste niveauer.
På niveau 1 og 2 ligner afslag, mikroflækker og anlæg hinanden meget, forvitringsgraden af benmaterialet er ens, den topografiske placering er ens, der er ingen væsentlig højdeforskel mellem dem, og det er derfor vores opfattelse, at en nærmere undersøgelse af bopladsen og dens oldsagsmateriale formentlig vil vise meget nært slægtskab (kontinuitet ?) mellem niveauerne, hvor den yngre blot har fået et indslag af Tidlig Dorset.

På **Kap Madison Syd** er der langs den østlige kant af en markant indskæring i kystlinjen en tydelig, men ret spredt gruppe af rund-ovale anlæg. De er let nedgravede med en tydelig grusvold omkring; et enkelt var ikke nedgravet, men havde alligevel en grusvold. Derudover var der flere amorfe stensamlinger; i alt omkr. 15 anlæg. Pladsen henregnes til Tidlig Dorset, selvom den ligger i omkr. 35 moh., hvilket skyldes lokale, topografiske forhold.

Perioden omfatter bosætning i nuværende højder fra omkr. 6-7 moh til op mod 15 moh. Midtergangsanlæg med grydestøttesten optræder formentlig allerede i denne periode. Pullassuaq, *Peel Site* og *Winstedt Site* er de eneste lokaliteter med ruiner beliggende i flere niveauer. Det tyder på, at Washington Land ikke har været interessant som lokalitet for længerevarende eller hyppig bosætning nogen steder udover Pullassuaq-Humboldt-området. Forekomsten af de mange anlæg behøver ikke at være tegn på intensiv bosætning, men snarere på gentagne besøg over en lang periode, hvor hovedbosætningen så må findes udenfor Washington Land.

Legehuse
På Pullassuaq, *Winstedt Site* og Kap Madison fandtes små midtergangsanlæg som kopier af de store. Det er formentlig legehuse. Det var ikke muligt at afgøre, hvorvidt de er fra Pre-Dorset eller Tidlig Dorset, men placeringen på de to sidstnævnte pladser antyder ældre Pre-Dorset.

Datering
Der foreligger endnu ingen naturvidenskabelige dateringer. De anvendte dateringmetoder er arkitektur, oldsager og afledte dateringer qua højde over havet.

Yngre palæoeskimoer - Sen Dorset

Denne periode omfatter Sen Dorset, der f.eks. er undersøgt i Hatherton Bugt (Appelt et al. 1998). Samtidig er der i de senere år kommet mange vidnesbyrd fra det nordlige Ellesmere Island, hvor der er fundet adskillige Sen Dorset anlæg med fund af nordbo-oprindelse (Sutherland 1999, pers. comm.).

Forventningerne til, at undersøgelsen ville støde på mange vidnesbyrd fra Sen Dorset, blev ikke indfriet. Der blev hverken fundet langhuse eller ildstedsrækker. Enkelte diffuse anlæg kunne muligvis tolkes som meget korte ildsteds-rækker. De er dog kun op mod et par meter lange og uden klar definition af ildstederne.
Sen Dorset anlæg optræder i næsten samme niveau som Thule anlæggene dvs. omkr. 4-7 moh.
Sen Dorset anlæg er primært defineret ved den lave højde over havet og kun sikkert dateret ved én enkelt harpunspids. Desuden har vi henført alle simple teltringe med flint, alle midtergangsanlæg med smalle grydestøttsten, flisebyggede anlæg og alle teltringe med helt eller partielt fliselagt indre gulvflade i denne højde til Sen Dorset, da Thule tilsyneladende ikke anvender fliser i teltlignende anlæg - i Thule-sammenhæng er der kun set fliser i nogle af vinterhusene i Nygaard Bugt og der blev ikke konstateret flint i nogle af Thule-anlæggene.

Anlæggene er ofte blot en fliselagt stribe eller en meget bred midtergang på nogle få meters længde og med to - sjældent flere - lodrette, smalle fliser i midtergangens længdeakse med eller uden hak til grydestøtte. Disse anlæg optræder både med og uden periferi-sten. I den nordlige del af området (Kap Constitution og Hannah Ø) fremtræder disse anlæg ganske klart i landskabets grå-gule kalksten eller grus, da der ofte er anvendt fliser af flere forskellige farver, hvoraf den røde er fremtrædende. Det er muligvis også den farve, der tiltrak holdets opmærksomhed fra helikopteren, og vi kan have overset anlæg, der anvendte stenmaterialer, der i højere grad faldt i ét med det omgivende terræn.

På Kap Madison ligger et par stærkt forstyrrede anlæg, der minder om ildstedsrækker, men de har næppe indeholdt mere end et par ildsteder. Ved siden af det ene anlæg fandtes et lille trekantet randskår af fedtsten: et af de yderst få stykker fedtsten, der blev fundet i tilknytning til et palæoeskimoisk anlæg – og i det hele taget.

Der er hverken fundet langhuse, store ildstedsrækker, tegn på nordbo-kontakt, nedgravede huse eller andre særlige Sen Dorset aktiviteter. De mulige nedgravede anlæg på Pullassuaq kan - trods den relativt store højde over havet - være Sen Dorset huse.

Ved Depot Elv fandtes en lille flintkoncentration i ca. 3-4 moh., der henføres til Sen Dorset qua højden samt nogle skrabere, der formentlig kan henføres til den periode. Anlægget, der ikke fyldte mere end ca. 40 x 60 cm., blev tegnet og alt er hjemtaget med henblik på analyse og rekonstruktion i udstilling. Det blev oprindeligt antaget, at der var tale om et ældre palæoeskimoisk flintværksted, men intet tyder dog på, at det er tilfældet. Malaurie, der havde lejr og byggede en varde på denne plads i 1951, skriver, at den ene af hans medkørere en dag sad og "samlede fossile harpuner sammen" (1979:337). Flintværkstedet er givetvis ikke et flintværksted, men snarere et produkt af denne "antikvariske" nysgerrighed. Det må være sket netop i dette område, hvor der også fandtes flere korte stykker sælribben skåret til i samme længde og på samme måde med en jernkniv. Præcis samme slags knogler fandtes på Nunatami, hvor Malaurie også havde en lejr.

På *Kap Winstedt* findes en lavtliggende Sen Dorset bosætning på kappets vestside næsten i niveau med smeltevandselven. Der er tale om nogle få spredtliggende midtergangsruiner(hvoraf flere har grydestøttesten), enkelte almindelige teltringe, nogle Sen Dorset ildsteder, spredte flinthuggepladser (der kan være ældre) samt depoter bygget af vandrette fliser. Ved et af anlæggene, som var en usædvanlig lang midtergang (5 meter), fandtes en lille, nedbrudt Sen Dorset harpun. En række uklare anlæg inderst i *Telt Bugt* er muligvis Sen Dorset teltringe, men der var intet daterende materiale i dem.

På den sydvestligste del af Pullassuaq står en stor bjørnefælde og i dens umiddelbare nærhed ligger en isoleret, samlet gruppe midtergangsruiner, der er bygget af usædvanligt kraftige sten, som antages at være af Sen Dorset oprindelse. På Pullassuaq's nordvestside findes to lavtliggende teltringe, hvoraf den ene indeholder 3 bjørnekranier. Disse kan være af Sen Dorset eller Thule oprindelse.

Datering

Der foreligger ingen naturvidenskabelige dateringer. Datering er foretaget ud fra arkitektur, oldsager og højde over havet.

Neo-eskimoer - Thule-kulturen

I alt er der registreret ca. 9 sikre vinterhuse på 2 pladser (Fossil Bugt og Nygaard Bugt) samt to usikre. Antallet af teltringe er forbløffende lavt, og i det ellers så rige Kap Forbes – *Kap Winstedt* -område er anlæggene begrænset til nogle få teltringe og telthuse, 2 rævefælder samt måske bjørnefælden og de to teltringe på nordvestsiden af Pullassuaq (der kan være ældre).
Der er ikke iagttaget en eneste grav, men flere af de registrerede depoter på vinterhuspladsen ved Kap Webster kan være grave - udover Koch's ene. Derudover er der Koch's 2 grave nord for Kap Constitution.

De 4 vinterhuse syd for Fossil Bugt er små, runde huse med en kort, smal udgang. De ligger på linje lige neden for en kort, men stejl fjeldskråning, hvis grus og sten er på vej ned over anlæggene. Anlæggene ligger presset op mod nordsiden af et kap og kun få meter fra havet. Nord for anlæggene breder terrænet sig ud i et langt mere attraktivt og mindre farligt område at bo på - efter vores mening. Pladsen ligger i den sydligste del af et stort deltaområde med mange terrasser. På den nærmeste lå et enkelt depot.
Der er formentlig tale om "dødehuse", idet der fandtes to menneske-underkæber udenfor husene. På stranden lige foran husene lå en lansespids-skærpe af jern med jernnagle. Dette stykke jern er formentligt af europæisk oprindelse, men husenes alder kendes pt. ikke, og dermed er det usikkert, om det er udtryk for nordbo-kontakt eller en langt senere kontakt med hvalfangere eller anden handel. Det ene anlæg kan dateres ved hjælp af et lille rensdyrgevir. I og udenfor en af husgangene lå to halvdele af et fedtstenskar af en meget grov kvalitet. I samme husgang lå en hel snekniv under den ene del af fedtstenskarret, og på stranden fandtes et harpunskaft af træ med dølle af narhvaltand: det ene af to kun stykker bearbejdet narhvaltand, der blev fundet. Det andet er en hundeskagle fra Nunatami fra 1900-tallet.

Nord for Kap Jefferson ligger en samling tydelige teltringe direkte i et delta-område, og på stranden syd for kappet ligger to velbyggede teltringe. I det ene var der bygget et depot ind i

bagvæggen og bag hver teltring stod der to lave stensøjler: kajakstativer. I samme område fandtes en stor, let forbrændt træplanke med en del små rektangulære huller. Der er antageligt tale om en slædemede. Det er fristende at forbinde den med teltringene, da der i den ene lå et forbrændt moskusoksehorn.

Den meget almindelige, simple Thule-teltring med tydelig briksekant var sjælden. Lavtliggende, ovale stenringe uden flint og andre karakteristika henføres til Thule-kulturen, men kan også stamme fra senere besøg, europæiske ekspeditioner eller fra Sen Dorset.
De neoeskimoiske anlæg virker generelt nærmest støvsugede for redskaber og fragmenter af disse.

Der fandtes kun tre rævefælder: én i *Telt Bugt*, én ved Kap Forbes og én ved Nunatami (formentlig recent). Derudover angiver Koch rævefælder langs Kap Clay's nordside.

Geologer fra Platinova A/S opsamlede på en lokalitet umiddelbart vest for Petermann Gletscher i et bart og goldt terræn en ca. 60 cm lang lanse-/pilespidslignende genstand. Et besøg på lokaliteten viste ingen anlægsspor, og genstanden må anses for tabt af neoeskimoiske jægere på tur i indlandet. Genstanden er udskåret af hvalknogle i ét helt stykke. Det har en kraftig dup i den ene ende og er skåret til i en tilspidset, tresidet form i den anden, der må være beregnet til indsætning i et skaft. Der er tale om et sneprøve-bor, der viser, at de besøgende har haft kendskab til snehus-bygning. Dette er det eneste arkæologiske fund i hele Washington Land's indland.

Ved vinterhusene øst for Kap Webster er der mange køddepoter og gravlignende stenbunker, hvor indvendige, store lodretstillede fliser er sat i en rektangulær kasseform. Rasmussen (1919:198) nævner, at kødgravene er bygget ligesom i Melville Bugt med sten sat på højkant, "hvilket ellers ikke er almindeligt". Der kan være grave mellem disse anlæg, men de få undersøgte i 1999 indeholdt intet. Koch hjembragte nogle få fund fra én af gravene, heriblandt en kniv med et lille blad af meteor-jern (Koch 1923 i: Mathiassen 1929:186). Dette jernstykke er desværre ikke blandt de jernstykker i eskimoisk kontekst, der senere er blevet analyseret for materiale og oprindelse (Buchwald and Mosdal 1985).
Nogle af vinterhusene var - som Rasmussen bemærkede - firsidede med vægge bygget af store fliser og vinkelrette hjørner. Desværre svarer vores registreringer ikke helt Knud Rasmussen's tegninger, bl.a. er mindst ét af hans anlæg betydeligt større end noget, vi så. Der er dog et område på pladsen, som er sunket fuldstændigt sammen og fyldt med et virvar af store sten. Der har givetvis ligget mindst et par vinterhuse i dette område.
Pladsen ligger på en grusterrasse, der løber langs kanten af en stor nedstyrtningsfane, der går stejlt op af fjeldsiden. Inderst falder et lille vandløb lodret ned ad det 120-150 meter høje fjeld. Nedstyrtningsfanen breder sig ud med en længde langs fjeldet på knap 100 meter, hvorefter den og grusterrassen ophører, og fjeldet står lodret ned i vandet. Placeringen af bopladsen giver kun mening i forbindelse med en vinterbosætning. Det er umuligt at gå herfra: man er omgivet af vand og stejlt fjeld. Det lille vandfald løber formentlig igennem nedskridningsfanen og ud under gruset, hvor det har undermineret det sammensunkne område.

Der er en del mystik knyttet til denne plads. Knud Rasmussens angiver, at han efter start fra Kap Clay fandt den 12 kilometer inde i Benton Bugt øst for Kap Clay. Senere anfører Mathiassen (1929, p. 185, note 1) i behandlingen af de arkæologiske fund fra Washington Land,

at den korrekte placering er nordøst for Kap Webster, idet Lauge Koch under Jubilæumsekspeditionen genbesøgte pladsen og placerede den rigtigt på sine kort.
Det er overraskende, at Knud Rasmussen kan tage så meget fejl. Eftersom hans udgangspunkt var deres lejr på havisen ud for Kap Clay, må han være kørt mod nord og ikke mod øst, og der er heller ikke 12 kilometer ind i Benton Bugt fra Kap Clay med mindre han drejede af og fulgte kystlinjen mod syd. Spørgsmålet er derfor, om Rasmussen og Koch har set de samme anlæg ?
Det forekommer sandsynligt, at de har set de samme anlæg, eftersom de rejste sammen (den pågældende dag dog hver for sig), deres oplysninger om antallet af ruiner, vinterhuse, teltringe og depoter svarer stort set til hinanden, og der er ingen vinterhuse i Benton Bugt.
Imod det taler forskellen i husstørrelse i forhold til vore opmålinger samt, at Rasmussen (1919:196-199) omtaler

- usædvanligt store teltringe med højt byggede stenvægge (*qarmaq*)
- et enkelt specielt hus, *qarajalik*, som er to sammenbyggede huse med fælles indgang,
- de særlige kødtørringshuse, *qulisivit*, som han kendte fra Melville Bugten. De opbygges på en særlig måde med flade vandretliggende fliser som "overbyggede stenkuber".

Vi så hverken de første eller de sidste, og den angivne qarajalik svarer ikke til de dobbelte teltringe, vi så.
Resumé af denne plads:

Koch	5 store, rektangulære vinterhuse, 7 teltringe, 17 kødgrave, 1 grav
Rasmussen (nogle med	6 vinterhuse (heraf 1 firkantet og 1 dobbelthus), 10 teltringe
	meget høje vægge), en del kødgrave og kødtørringshuse.
Andreasen/Lange	5 vinterhuse (3 rektangulære/firkantede), mindst 8 teltringe, hvoraf 2 er dobbelte, men ingen har høje vægeg, en del ildsteder, mange depoter og kødgrave.

Alle "parter" er enige i, at der er brugt hvalben i nogle af væggene i vinterhusene.

Der er ikke tvivl om, at dette er den lokalitet, Koch besøgte. Vi er imidlertid i tvivl om, hvorvidt det det er den samme, som Rasmussen så. Hvis det ikke er den, hvor ligger Rasmussens plads så ? Der er reelt kun to muligheder:

- et sted på Kap Clay's nordside
- inderst i Kangerluarsuk, hvor det mest sandsynlige sted vil være den store deltafane nord for Depot Elv - men der er mindst 25 km. ind, og ikke 12 km.

På datidens kort udgør Nygaard Bugt og udmundingen af Cass Fjord en enhed: Cass Bay. Kangerlusarsuk/Cass Fjord opfattes ikke som en fjord. Rasmussen (1919:196) skriver *".. jeg kører Cass Bay rundt langs Isfoden for at se, om der herinde skulle findes Vinterhuse, der kunne være en Fortsættelse af de overraskende mange, vi havde passeret langs med Inglefieldland. Resultatet var negativt; vi måtte nøjes med at finde en Del kødgrave af den sædvanlige eskimoiske Type; en enkelt teltring blev også set, men den var firkantet og maatte derfor stamme fra Mortons og Hans Henriks rejse."*
Det burde udelukke Kap Clay's nordside som lokalitet for vinterhusene. Fremtidige undersøgelser må afklare, om der virkelig skulle være en boplads på sydsiden af Kap Clay - vi så ingen.
Forklaringen kan være den simple, at der er sket væsentlige forandringer på pladsen nordøst for Kap Webster, som Rasmussen finder - og Koch genfinder - og at en række af de anlæg,

som Rasmussen beskrev, nu er ødelagt/væk. Forudsætningen for at tro på denne forklaring er at acceptere, at Rasmussen tager fejl af verdenshjørnerne dvs. at han kører mod nord samtidig med, at Koch og det øvrige hold også drager mod nord, og at han skriver forkert, når han angiver, at han rejste mod øst ind i Benton Bugt.

Nunatami: I Lauge Koch's omtale af denne plads (Koch 1926:141-142) skriver han, at der må have boet folk tidligere, "for der var mange rensdyrgevirer og moskusoksehorn på stranden". Ved vores besøg var der ikke et eneste tilbage !! Hvis de er forsvundet på knap 70 år, giver det anledning til alvorlige overvejelser over, hvad der kan være forsvundet på alle andre pladser efter nogle hundrede eller et par tusinde år !
Pladsen rummer forskellige teltringe og andre småstrukturer, hvis alder det er svært at afgøre i forhold til den recente bosætning fra begyndelsen af 1900-tallet. Det er vor opfattelse, at der specielt syd for den lille elv, der deler bopladsområdet, kan være tale om neoeskimoisk bosætning.

Nyere tid

Nunatami: Denne plads som helhed samt 1900-tals anlæggene på den rummer overraskende få materielle levn efter menneskelig aktivitet. En gennemgang af det nye bopladsområde på Nunatami viste, at der var nogle få snese søm, lidt snor, nogle strimler jernbånd, nogle små stykker stof, et par patroner fra 1914 samt nogle få rustne konservesdåser. Under en stor sten oppe i uren fandtes en patrontang.
Der lå sælknogler over hele pladsen, men ikke i det omfang, vi ville forvente efter 2 familiers ophold i 2-3 år i nyere tid. I de to recente anlæg var der tilsammen omkring 500 knoglefragmenter. Begge anlæg var i øvrigt bygget næsten "palæoeskimoisk" med en klar tæt fliselægning i den bageste del af teltet. I det østlige og bageste anlæg var der tale om meget store og massive fliser, mens fliserne i det forreste var meget, meget tynde og knækkede.
Der var ingen anlæg, der kunne klassificeres som vinterhuse eller vinteranlæg på trods af, at det vides, at de to familier overvintrede dér.
Ca. 150 m. syd for pladsen fandtes en enkelt sammenstyrtet rævefælde og et par kilometer mod nord lå to små teltringe. Det er disse, der i Stednavnekartoteket omtales som Nunataq.

Der blev i hele survey-området generelt iagttaget en del små og store opmålingsvarder. De er formentlig sat op af tidligere ekspeditionsfolk, Malaurie, Geodætisk Institut etc.
Der ligger et europæisk depot lige nord for Kap Jackson, nogle vejrbidte depotkasse-brædder på Kap Madison Nord, et velbevaret Sirius-lignende depot med kasser med hundepemmikan, dåsemad, supper etc. og en tom brændstoftromle i Fossil Bugt (det er dog næppe et Sirius-depot, da det er langt uden for deres område) samt en større rest af et ældre depot øst for Kap Morton. På Thulepladsen nordøst for Kap Webster lå en tom brændstof-tromle (formentlig canadisk), og på Franklin Ø's sydside lå et stort trebenet jernstativ til ukendt anvendelse, men ellers er sporene fra tidligere udforskning i området yderst sparsomt til stede. Der blev fundet vardeberetninger i varder på Kap Jefferson og ved Depot Elv.

Nunarsuaq/Inglefield Land

Dette store område er tidligere delvist gennemgået arkæologisk af bl.a. Knud Rasmussen, Erik Holtved samt Avannersuup katersugaasivia og i de senest år af Nationalmuseerne (Danmark og Grønland) i Hatherton Bugt. Der var ikke planlagt aktiviteter i Nunarsuaq (Inglefield Land) i forbindelse med dette års feltarbejde, men vi fik mulighed for at besøge tre lokaliteter.

Qaqqaatsut: denne fanger-boplads yderst i Pariserfjord blev besøgt d. 21. august i ca. 40 minutter. Pladsen rummer en række fangsthytter, der er bygget tidligt i 1980'erne, men har i øvrigt en længere brugsperiode bag sig. Hele pladsen er i dag præget af denne recente aktivitet med mængder af affald og brugsartikler. Bopladsen ligger på en lav fjeldryg med fjorden til den ene side og en sø til den anden. Udover de nyere træhytter med deres kraftige sten- og tørvevægge ligger der 3-4 andre sten- og tørvehuse af betydelig ælde med tag og indgang bygget af hvalknogler og kraftige rensdyrgevirer. Rundt om i terrænet ses slædestykker og enkelte redskaber af hvalknogler. Syd for pladsen bag en lille fjeldknold ligger en række store kødgrave på en lav grusterrasse, der fortsætter ud i fjorden.
Pladsen er meget spændende, og der bør laves en etnologisk kampagne i Qaanaaq for at indsamle oplysninger fra de personer, der brugte området så sent som i 80'erne. Iflg. borgmester Lars Jeremiassen (august 1999) bruger bjørnejægerne stadig pladsen som rasteplads, men man overvintrer ikke længere på pladsen.

September Søerne: Hovedkvarteret under hele feltarbejdet var oprettet på sletten ved September Søerne ved Hiawatha Gletscher. En kort gennemvandring af en lille del af området viste ingen tegn på tidligere aktiviteter, bortset fra en mulig teltring på sydsiden af søen nærmest gletscheren.

Arqioq Elv: I 1995 fandt geologerne Peter S. Dawes og Bjørn Thomassen (Thomassen og Dawes 1996) en forunderlig plads eller rettere: flere, i indlandet på Inglefield Land. Under besøg på anlægget ved Arqioq Elv (Thomassen og Dawes 1996 fig: 4, nr. E) opsamlede de rensdyrknogler til datering. En datering af knoglerne angav en alder indenfor de seneste 200 år (Dawes, pers.comm. 1999). Denne alder virker for ung, og vi udnyttede muligheden til som de første arkæologer at foretage et fornyet besøg på stedet.
På et fladt terræn nogle hundrede meter øst for Arqioq Elv ligger en oval, 8-10 meter høj og omkr. 70 m. lang grusbunke, der i den vestlige ende gennemskæres af en forsænkning på tværs af bakken. I denne forsænkning ligger et par sammenbyggede små "telthuse" eller jagtsenge med 1 m. høje vægge op ad en stor stenblok, samt yderligere 1 lignende telthus og 2 grupper á to jagtsenge og nogle ildsteder. Lidt udenfor forsænkningen ligger et par teltringe.
Det mest markante på stedet er 6 stensøjler placeret med 2 i forsænkningen og 4 op langs skråningen af grusbunken mod øst. Søjlerne er op mod 1,8 meter høje, og mindst én har en svag tendens til at blive bredere mod toppen. Sådanne søjler kendes fra nogle lokaliteter i Ungava Bay i Canada, hvor man heller ikke kan give en funktionel forklaring eller en alder på disse anlæg (Plumet 1985).
På den nordlige side af begge grusbunker står der lige på kanten, hvor den falder stejlt ned, en række små "søjle"-markeringer i form af 3-6 sten lagt ovenpå hinanden som små minitårne.

Ud af de 6 store søjler, er den ene væltet. Højderne varierer fra 1.1 m til 1.8 m. og tykkelsen fra 0.6 - 0.9 m. Søjle 1, der står ved en stor sten i forsænkningen, er den højeste (1.8 m) og

den eneste, der meget tydeligt udvider sig opefter: nederst er den c. 0.7 m. tyk og lidt under toppen ca. 0.9 meter. Det er uvist, om der skal lægges nogen betydning i, at der er seks jagtsenge og seks store søjler.

På begge sider af forsænkningen er grusbunken gennemskåret af lave frostrevner med næsten lodrette sider. I disse er der mange steder nedsat sten på tværs, og fliser er lagt hen over disse hulrum, der givetvis er køddepoter, i alt ca. 35 stk.

På afstand er tårnene kun synlige i forholdsvis snævre vinkler: man skal kunne se direkte igennem forsænkningen, når man kommer fra nord og kikker i stik sydlig retning og omvendt, hvis man kommer fra syd med retning stik nord. Mod syd er terrænet sådan, at man skal være tæt på anlægget, før man får øje på det, mens der er mindst 20 kilometer frit udsyn mod nord.
Omhyggelig afsøgning af området gav ingen resultater i form af oldsager, der kunne medvirke til at datere anlægget. Der blev ikke foretaget egentlige udgravninger. Der blev dog udtaget nogle rensdyr-knogler fra den fælles væg mellem de to opbyggede "jagtsenge" (anlæg 1 og 2), nogle moskusokseknogler fra selve pladsen samt det ene af de to moskusoksekranier, der lå umiddelbart foran de to sammenbyggede telthuse ved den store sten.
Uden for grusbunken fandtes to klare, neoeskimoiske teltringe. Placeringen uden for det centrale anlæg kan antyde, at de ikke hører til selve anlægget, men er kommet til senere. Muligvis er de daterede knogler knyttet til disse anlæg.

Peter R. Dawes har interviewet en række Inughuit om denne plads, men ingen erindrer den form for byggeri i indlandet, selvom det er klart, at polareskimoerne har drevet jagt i indlandet i tidligere tider (Dawes og Thomassen 1996).

Der fandtes ikke andre kulturspor i området bortset fra et lille formodet depot ved selve Arqioq Elv. Det blev herunder bemærket, at selv om Arqioq Elv løber i en dyb canyon, findes der lige præcis ud for bopladsen en meget fin skrånende hylde, der går fra elvbunden op til fjeldplateauet. Hvis man kører med hundeslæde på den frosne elv, vil den være en naturlig op- og nedkørsel, der ville kunne forklare bopladsens beliggenhed og måske forbinde den med bopladserne ved kysten, hvor Arqioq Elv løber ud i Bancroft Bugt.

Udover de nævnte forekomster registrerede den australske geolog Franco Piranjo en varde, der beskrives som to lodrette fliselignende sten, der understøttede en vandret stenplade. Sådanne varder er ikke set andre steder – og så vidt vi ved heller ikke rapporteret fra Inglefield Land i øvrigt. Beskrivelsen minder om de karakteristiske canadiske varder (inuksuk). Varden står ca. midtvejs mellem "Tårn-pladsen" og September Søerne.

Materialeindsamlinger

Udover det arkæologiske blev der indsamlet rensdyrknogler uden tilknytning til ruiner til brug for Grønlands Naturinstitut fra lokaliteter på Washington Land.

Der er indsamlet oplysninger vedr. dyrelivet, som tilgår Grønlands Naturinstitut og Danmarks Miljøundersøgelser, Arktisk Afdeling.

I arkæologisk henseende var det interessant at få bestemt flintens proveniens. Det var derfor et ønske både fra Grønlands Nationalmuseum og fra Avanersuup Katersugaasivia at få rådighed over et sådant materiale. GEUS var yderst meget behjælpelig med dette, og seniorforsker Svend Stouge indsamlede i de flintførende områder i Washington Land en repræsentativ samling bl.a. til brug for Avanersuup Katersugaasivia.

Konklusion

Undersøgelsen viser, at selvom Washington Land's indland kan være udnyttet til jagt på rensdyr og moskusokser samt indsamling af flint er der næppe nogen egentlig indlandsbosætning. På kysten har der været en sparsom bosætning på de nordlige kystområder. Langs den sydvestlige kyst er der en del spor efter Pre-Dorset og Tidlig Dorset, noget færre fra Sen Dorset og overraskende få fra Thule-kulturen.
Der er intet, der tyder på, at det egentlige Washington Land på noget tidspunkt har været genstand for større bosætning af længerevarende, mere permanent karakter.

Det vigtigste palæoeskimoiske bosætningsområde er den sydlige del af Benton Bugt ved *Telt Bugt, Kap Winstedt* og på Pullassuaq. Dette er også det eneste område, hvor det vil give mening at lave mere detaljerede arkæologiske undersøgelser.
For Thule-kulturens vedkommende er der reelt kun 2 interessante steder: vinterhusene ved Fossil Bugt og bopladsen nordøst for Kap Webster i Nygaard Bugt, derudover bør Kap Clay og den nordlige Kangerluarsuk gennemgås.

Der er pt. ikke faktuelle oplysninger om, hvorvidt *Pre-Dorset* bosætningen finder sted tidligt eller sent i perioden eller jævnt spredt over hele det 1.500 år lange forløb, denne periode dækker over i Vestgrønland. Subjektivt set virker det, som om der er mindst to Pre-Dorset faser til stede: en meget tidlig på Kap Madison og de øverste niveauer på *Kap Winstedt* og en yngre fase på Pullassuaq og *Kap Winstedt (niveau 1 og 2)*.

Alle kendte pladser er kystnære. De indeholdt kun få knogler, deriblandt ofte moskusokseknogler. Det antyder et vist brug af indlandsressourcer. På en enkelt plads er der fundet rester af hvalknogler.
Der er svage tegn på, at elementer, der kan knyttes til hhv. Saqqaq-kulturen og til Independence I, er til stede.

I *Tidlig Dorset* (formentlig omkr. 800 - 400 fvt.) ankommer nye folk til området. En samlet vurdering af bopladserne tyder på en markant tilstedeværelse i *Kap Winstedt*-Pullassuaq-Kap Forbes området. Oldsagsmaterialet viser både tilknytning til Canada og til Independence II i Nordøstgrønland. Midtergangsanlæg med vinger tyder ligeledes på forbindelse med Nordøstgrønland. Hvis anlæg med grydestøttesten i midtergangen kan henføres til denne periode, er det en ny anlægsform i Tidlig Dorset i Grønland. Blandt de mange hundrede Independence II anlæg i Nord- og Nordøstgrønland er der ikke omtalt en eneste med grydestøttesten. Bortset fra én plads, *Base Camp Site*, er alle registrerede pladser kystnære.
Det sparsomme knoglemateriale viser næsten udelukkende jagt på marine dyr.

Sen Dorset er til stede ved en række teltrings-anlæg ofte med midtergang og smalle grydestøttesten. Ingen pladser bærer præg af længerevarende ophold, og generelt virker det, som om der er en meget begrænset brug af området i denne periode, der formentlig ligger omkring 1000-1200 AD.
Der findes hverken store ildstedsrækker eller langhuse og formentlig heller ikke nedgravede huse. En enkelt bjørnefælde antages at være af Sen Dorset oprindelse, men kan være yngre; der er ingen dateringsmulighed.
Det yderst sparsomme knoglemateriale giver ingen oplysninger om præferencer blandt de marine dyr.

Thule-kulturen er repræsenteret ved teltringe og 2 vinterbopladser; derudover er der ikke-verifice-rede oplysninger om yderligere et par pladser med vinterhuse. Der er fundet en lansespids af europæisk (?) jern på den nordligste vinterhus-plads, mens der fra Nunatami omtales meteorit-jern (Mathiassen 1929).
Omfanget af anlæg vidner om en begrænset bosætning, der knytter sig til den ydre del af Kangerluarsuk samt det egentlige Washington Lands syd- og sydvestkyst.. På pladserne findes rensdyr-knogler og - gevir, moskusokseknogler og -horn, bjørneknogler, sæl samt hval. De materielle levn viser bl.a. brug af kajak og slæde samt snehuse.
Der er fundet tre rævefælder: to ved *Telt Bugt* og én ved Nunatami. Derudover oplysninger om flere på nordsiden af Kap Clay-halvøen. En enkelt bjørnefælde kan muligvis henføres til Thule-kulturen.

På Inglefield Land henføres Qaqqaatsut til Thule-kulturen, mens dateringen af "Tårn Pladsen" endnu er usikker, men den antages at være neoeskimoisk.

Nyere tid er primært til stede ved den korte inughuit bosætning på Nunatami, depoter af europæisk/ amerikansk oprindelse, enkelte varder anlagt under udforskning eller til opmåling, andre anlagt til meddelelser fra polareskimoiske bjørnejægere og nogle få teltringe.

Vedr. Washington Land er det samlede indtryk et område, der hovedsageligt har fungeret som et marginalt område for grupper, der formentligt primært er knyttet til Inglefield Land eller som et landområde, der er et gennemvandringsområde mellem Inglefield Land og Nord/-Østgrønland.

Blandt landets ressourcer springer flinten i øjnene som det vigtigste råstof, der blev flittigt udnyttet af de palæoeskimoiske befolkninger. Fedtsten er så ringe repræsenteret, at det næppe er en lokal ressource.

Selvom isbjørne er kendt som en vigtig lokal ressource, findes alle de iagttagne levende ressourcer i langt større mængder i Inglefield Land, hvilket må have bidraget til at reducere Washington Land's tiltrækningskraft.

Med de gennemførte aktiviteter i de senere år på Ellesmere Island, Inglefield Land og Washington Land samt de senere års fund og registreringer i de sydligere dele af Inglefield Land tyder alt på, at dette landområde fortsat rummer store potentialer for væsentlige arkæologiske undersøgelser.

Specielt må de her omtalte fund øge interessen for hele denne nordlige del af Inglefield Land, som i særlig grad trænger til en fornyet gennemgang, da næsten alle kulturhistoriske informationer herfra relaterer sig til Thule Kulturen og nyere tid, og næsten alle oplysninger er af ældre dato.

Desuden rejser der sig nogle væsentlige spørgsmål vedr. de arkæologiske/kulturhistoriske forhold på Hall Land, hvorfra der kun er meget få, ældre indberetninger. Hall Land må nu anses for væsentlig for at forstå flere detaljer i Nord- og Nordøstgrønland's ind- og udvandringshistorie og sammenhængene til Canada.

Tak til

- Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland
- Ole M. Winstedt's Mindelegat for Grønlands Nationalmuseum
- Grønlandsfly A/S
- Tele Greenland A/S

for økonomisk, logistisk og teknisk støtte

- Platinova A/S

for gode informationer, omhyggelig behandling af arkæologiske fund og andet samarbejde

og ikke mindst til

- feltpersonalet fra Dansk Polarcenter
- feltarbejderne fra Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser (GEUS)
- vore helikopterpiloter, der havde en suveræn fornemmelse for at flyve "arkæologisk korrekt"
- forbindelsesofficeren (FOTAB) og dennes kontor på Thule Air Base

for hyggeligt samvær og effektiv håndtering af alle forhold i forbindelse med feltarbejdet.

Bilag

1) litteraturliste
2) foreløbig fauna
3) foreløbig fundliste
4) foreløbig oversigt over registrerede lokaliteter
5) summarisk kortbilag

Bilag 1, Litteraturliste

Anon.
1996 *Thule 1996. Notes on Sites, Ethnography and Geology. The Gateway to Greenland - Archaeological Investigations in the Thule District.*

Andreasen, C.
1992 A Survey of Paleoeskimo Sites in Northern Eastgreenland. in: *The Paleo-Eskimo Cultures of Greenland - New Perspectives in Greenlandic Archaeology.* pp. 177-190. Edited by Bjarne Grønnow. Danish Polar Center Publications No. 1/1996. pp. 177-190. Copenhagen.

Andreasen, C. og Henrik Elling
1992 Biologisk-arkæologisk kortlægning af Grønlands østkyst mellem 75°N og 79°30-'N. Del 7: Arkæologisk kortlægning mellem Dove Bugt (76°30'N) og Lambert Land (79°30'N), sommeren 1990. *Grønlands Hjemmestyre, Natur- og Miljøforvaltning. Teknisk rapport nr. 25 - januar 1992. 85 pp.*

Andreasen, C.
1997 The prehistory of the coastal areas of Amdrup Land and Holm Land adjacent to the Northeast Water Polynya: an archaeological perspective. In: *Journal of Marine Systems 10 (1997) 41-46.* Amsterdam

Andreasen, C.
1997 Independence II in Northeast Greenland: some new aspects. In: *Fifty Years of Arctic Research. Anthropological Studies From Greenland to Siberia.* Eds.: R. Gilberg & H.C. Gulløv. Department of Ethnography, The National Museum of Denmark. Copenhagen 1997. pp. 23-32.

Andreasen, C.
1998 NEWland: settlement patterns, social organization and economic strategies at a High High Arctic polynya. In: Jette Arneborg and Hans Christian Gulløv (eds.): *Man, Culture and Environment in Ancient Greenland.* Danish Polar Center Publication No. 4. Copenhagen, Danish National Museum and Danish Polar Center. 1998

Appelt, Martin, Hans Christian Gulløv & Hans kapel
1998 The Gateway to Greenland. Report on the Field Season 1996. In: Jette Arneborg and Hans Christian Gulløv (eds.): *Man, Culture and Environment in Ancient Greenland.* Danish Polar Center Publication No. 4. Copenhagen, Danish National Museum and Danish Polar Center. 1998

Appelt, M., Hans Christian Gulløv og Hans Kapel
1998 De sidste palæoeskimoer i Grønland. Nyt lys over den gådefulde Dorsetkultur. In: *Nationalmuseets Arbejdsmark 1998.* Nationalmuseet. København 1998.

Appelt, Martin and Hans Christian Gulløv (eds.)
1999 *Late Dorset in High Arctic Greenland. Final report on the Gateway to Greenland Project.* The Danish National Museum & Danish Polar Center. Danish Polar Center Publications No. 7, 1999. Copenhagen.

Bay, Chr.
1992 A phytogeographical study of the vascular plants of Northern Greenland - north of 74° latitude. *Meddelelser om Grønland. Bioscience 36.* Copenhagen 1992.

Born, Erik W., Mads Peter Heide-Jørgensen and Rolph A. Davis
1994 The Atlantic walrus (*Odobenus rosmarus rosmarus*) in West Greenland. *Meddelelser om Grønland, Bioscience 40.* Copenhagen 1997

Born, Erik W., Rune Dietz, Mads Peter Heide-Jørgensen and Lars Øivin Knutsen
1997 Historical and present distribution, abundance and exploitation of Atlantic walruses (*Odobenus rosmarus L.*) in eastern Greenland. *Meddelelser om Grønland, Bioscience 46.* Copenhagen 1997

Buchwald, Vagn Fabritius and Gert Mosdal
1985 Meteoric iron, telluric iron and wrought iron in Greenland. *Meddelelser om Grønland, Man & Society 9, 1985.* Copenhagen.

Dawes, Peter R.
1986 A review of geoscientific exploration and geology in the Kane Basin region of Greenland and central Nares Strait. *Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse Rapport 1999/32.* København

Dawes, Peter R. & J.W. Kerr, eds.
1982 Nares Strait and the drift of Greenland: a conflict in plate tectonics. *Meddelelser om Grønland. Geoscience 8.* Copenhagen 1982

Dawes, Peter R. & Bjørn Thomassen
1996 Inglefield Land: den forladte del af inughuits land. Nye fund af indlandsbopladser. *Tidsskriftet Grønland nr. 7-8, december 1996.* København 1996

Dietz, R. og Andersen, O.G.N.
1984 *Status over dyre- og plantelivet i Nordgrønland (Humboldt Gletscher - Independence Fjord) Del 1: Pattedyr og fugle.* Rapport til Råstofforvaltningen for Grønland og Grønlands Fiskeri- og Miljøundersøgelser fra Danbiu Aps. 133 pp.

Falk, K., C. Hjort, C. Andreasen, K.D. Christensen, M. Elander, M. Ericson, K. Kampp, R.M. Kristensen, N. Møbjerg, S. Møller, J.M. Weslawski
1997 Seabirds utilizing the Northeast Water polynya. In: *Journal of Marine Systems 10 (1997) 47-65.* Amsterdam

Holtved, E.
1944 Archaeological Investigations in the Thule District, I-II. *Meddelelser om Grønland* 141(1-2). København

Holtved, E.
1954 Archaeological Investigations in the Thule District, III: Nûgdlît and Comer's Midden. *Meddelelser om Grønland* 146(3). København

Knuth, Eigil
u.å. *Diverse noter vedr. Nordgrønlands forhistorie*. Eigil Knuth Arkivet på Dansk Polarcenter, København.

Knuth, Eigil
1967 Archaeology of the Musk Ox Way. *Contributions du Centre d'Études Arctiques et Finno-Scandinaves No. 5.* Paris.

Koch, Lauge
u.å. Map of North Greenland: scale 1:300.000 /surveyed by Lauge Koch in the years 1917-23. s.l.: The Geodetic Institute of Denmark - 1 side, 10 kort.

Koch, Lauge
1922 Ethnographical Observations from the Southern Coast of Washington Land. In: *American Anthropologist, 24(4)*: 484-487. 1922

Koch, Lauge
1926 Report on the Danish Bicentenary Jubilee Expedition North of Greenland 1920-23. (Jubilæumsekspeditionen nord om Grønland 1920-23). *Meddelelser om Grønland LXX.* København 1927

Koch, Lauge
1928 Contributions to the Glaciology of North Greenland. *Meddelelser om Grønland LXV.* København 1928

Koch, Lauge
1929 The geology of the South Coast of Washington Land. *Meddelelser om Grønland 73, 1ste Afdeling. Nr. 1.* København

Koch, Lauge
1940 Survey of North Greenland. *Meddelelser om Grønland Bd. 130, Nr. 1.* København 1940.

Kramer, Finn Erik
1996 The Paleo-Eskimo Cultures in Sisimiut District, West Greenland: Aspects of Chronology. In: *The Paleo-Eskimo Cultures of Greenland - New Perspectives in Greenlandic Archaeology.* pp. 39-63. Edited by Bjarne Grønnow. Danish Polar Center Publications No.1/1996. Copenhagen.

Laursen, Dan
1972 The Place Names of North Greenland. *Meddelelser om Grønland Bd. 180, no. 2.* København 1972.

MacMillan, Donald B.
1925 *Four years in the North.* The Medici Society. London & Boston. 1925 (m. appendix af Elmer Ekblaw: *On Unknown Shores: the traverse of Grant and Ellesmere Lands*)

Madsen, Bo
1994 *Palæoeskimoiske jagtstationer og flintforekomster i Washington Land, Nordgrønland. Arkæologisk berejsning i Thule. Projektbeskrivelse for 1995.*

Malaurie, Jean
1955 The French Geographical Expedition to Thule 1950-51: a Preliminary Report. In: *Arctic. Journal of the Arctic Institute of North America. Vol. 8, No. 4.* Ottawa 1955.

Malaurie, Jean
1968 *Thèmes de Recherche Géomorphologique dans le Nord-Ouest du Groenland.* Centre de Recherches et Documentation Cartographiques et Geographiques. Mémoirs et Documents publiés sous la direction de Jean Dresch. Numéro Hors Série. Paris 1968.

Malaurie, Jean
1979 *De sidste konger i Thule. Polareskimoerne og deres skæbne.* Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck, København.

Mathiassen, Therkel
1929 Eskimo Relics from Washington Land and Hall Land. *Meddelelser om Grønland. LXXI, Nr. III.* København 1929

Maxwell, Moreau S.
1973 Archaeology of the Lake Harbour District, Baffin Island. *Mercury Series. Archaeological Survey of Canada Paper No. 6.* Ottawa, Canada.

Meldgaard, Morten
1985 The Greenland caribou - zoogeography, taxonomy, and population dynamics. *Meddelelser om Grønland. Bioscience, 20. 1986.* Copenhagen

Møbjerg, Tinna
1998 The Saqqaq culture in the Sisimiut municipality elucidated by the two sites Nipisat and Asummiut. In: Jette Arneborg and Hans Christian Gulløv (eds.): *Man, Culture and Environment in Ancient Greenland.* Danish Polar Center Publication No. 4. Copenhagen, Danish National Museum and Danish Polar Center. 1998

Peel, John S. & Peter Frykmann
1975 *Archaeological observations in southern Washington Land, July-August 1975. Report and accompanying chert flakes and bone fragments presented to National Museum, October 1975.*

Plumet, Patrick
1986 Cairns-balises et mégalithes de l'Ungava. In: *Études Inuit/Studies Vol. 2,* Québec: Départment d'anthropologie, Université Laval, 1985.

Plumet, Patrick
1997 L'importance Archéologique de la Région de Kangirsujuaq au Nunavik (Arctique québécois): Un centre chamanique dorsétien ?. In: *Fifty Years of Arctic Research. Anthropological Studies From Greenland to Siberia.* Eds.: R. Gilberg & H.C. Gulløv. Department of Ethnography, The National Museum of Denmark. Copenhagen 1997. pp. 249-260.

Rasmussen, Knud
1919 *Grønland langs Polhavet. Udforskningen af Grønland fra Melvillebugten til Kap Morris Jessup. Skildring af den II. Thule-Ekspedition 1916-18.* Gyldendalske Boghandel. København.

Rasmussen, Knud
1928 Report on the II. Thule-Expedition for the Exploration of Greenland from Melville Bay to de Long Fjord, 1916-1918. *Meddelelser om Grønland LXV.* København

Schledermann, Peter
1990 *Crossroads to Greenland: 3000 years of prehistory in the eastern High Arctic.* Ko matik Series, No. 2. Calgary: Arctic Institute of North America. Calgary, Canada.

Schledermann, Peter
1996 *Voices in Stone. A Personal Journey into the Arctic Past.* Komatik Series, Number 5. The Arctic Institute of North America of the University of Calgary. Calgary, Canada.

Sutherland, Patricia D.
1996 Continuity and Change in the Paleo-Eskimo Prehistory of Northern Ellesmere Island. In: *The Paleo-Eskimo Cultures of Greenland - New Perspectives in Greenlandic Archaeology.* Edited by Bjarne Grønnow. Danish Polar Center Publications No. 1/1996.

Thomassen, Bjørn og Peter R. Dawes
1996 Arkæologiske fund på Inglefield Land (Qaqaitsut), Nordvestgrønland, 1995. *Rapport Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse. Rapport 1996/13.* GEUS, København 1996

Vibe, Christian
1950 The Marine Mammals and the Marine Fauna in the Thule District (Northwest Greenland) with Observations on Ice Conditions in 1939-41. *Meddelelser om Grønland Bind 150.* København 1949-50.

Vibe, Christian
1967 Arctic Animals in Relation to Climatic Fluctuations. *Meddelelser om Grønland 170 (5)*. København.

Weston Blake, Jr., Mary M. Boucherle, Bent Fredskild, Jan A. Janssens and John P. Smol
1992 The geomorphological setting, glacial history and Holocene development of Kap Inglefield Sø, Inglefield Land, North-West Greenland. *Meddelelser om Grønland, Geoscience 27, 1992*, pp. 38

Bilag 2, Fauna

Fugle	Der er generelt iagttaget meget få fugle.
Tejste/ Søkonger	formentlig er der sket en sammenblanding ved registreringen af disse to fugle arter. Forekomsten af søkonger ville være ny, da den ikke tidligere er registreret nord for Humboldt Gletscher. Der var kun få fugle ved Nunatami og videre nordover, sjældent mere end en snes stykker på en enkelt lokalitet som Nunatami og færre de øvrige steder. De ynglede på fjeldene. Der var dog en meget begrænset forekomst af guano på fjeldene.
Måger	formentlig gråmåger; fåtallige, muligvis ynglende ved Canyon Elv lige syd for Nunatami, hvor 15-20 stk. blev set, heraf flere siddende på fjeldet. Der var en meget begrænset forekomst af guano på fjeldene.
Havterne	yngler på Pullassuaq, specielt på sydvestsiden. Formentligt et par snese par.
Edderfugl	enkelte små flokke med 6-7 edderfugle i *Telt Bugt*, ved Nunatami og en enkelt gang ved Kap Madison. På Kap Madison er der ca. 33 palæoeskimoiske anlæg, og der er næsten én edderfuglrede i hver eneste, og altid i det område, der ligner eller er arneområdet. Der var ofte både dun og æggeskaller i rederne.
Lille kjove	5 stk. set ved *Kap Winstedt*
Snegæs	7 stk. set én gang ved *Kap Winstedt*
Havlit	set omkring Pullassuaq og lige øst for *Kap Winstedt* i en sø. Ynglende.
Lom	2 rødstrubede lom set i lille sø syd for Depot Elv samt 2 (islom ?) lige øst for *Kap Winstedt* i en lille sø.
Andet	enkelte ryler og sandløbere forskellige steder (+ et par snese ved en sø syd for *Telt Bugt*), et par ravne, et par ryper og én sommerfugl ved Depot Elv og et par stykker på *Kap Winstedt*.
Landdyr	Der er iagttaget yderst få landdyr
Harer	i alt ca. 10 harer. Ved *Hare Plads* nord for *Kap Winstedt* sås 7 harer set på en gang.
Polarræv	ingen
Lemming	ingen
Hermelin	ingen

Rensdyr og Moskusokse ikke observeret. Der findes knogler fra disse dyr hist og her, specielt moskusokse. Nogle skeletter virker forholdsvis nye. På og ved ruinerne er der fundet enkelte knogler, horn og gevir fra moskusokse og rensdyr.

Havpattedyr

Sæler medio juli lå der en del ring- og remmesæler spredt over havisen i *Telt Bugt*. En dag var der formentlig et par hundrede. Efter isopbrud blev der ikke set en eneste sæl.

Hvalros 1 hvalros i en lille bugt længst mod øst i Nygaard Bugt samt 2 ved Nunatami. Begge gange kun en snes meter fra stranden. Platinova's folk har set hvalros på land i Kangerluarsuk. Hvalroskranier samt fragmenter af tænder er sparsomt til stede på de forhistoriske anlæg.

Hval ingen set, men et helt – forholdsvist nyt ? - skelet blev fundet lige over højvandslinjen på Nicolai Nielsen Kyst. Hvidhval eller sildepisker. Hvalknogler er fundet på pladser fra alle perioder. Øreknogle hjemtaget.

Isbjørne ingen set. Tre nutidige vardeberetninger (1951, 1995, 1998) beretter alle om is bjørnejagt uden held – men resultaterne fra hjemturen kendes ikke !
Enkelte udtørrede fodspor, formentlig fra forsommeren, i området lige øst for Humboldt Gletscher's bræfront.
Knogler er fundet på enkelte ruiner, bl.a. 3 bjørnekranier i en teltring på Pullassuaq.

Andet en stor vandmand på tørt elvleje på nordsiden af Torvegade Fjord.

Bilag 3, Fundliste

WASHINGTON LAND 1999

Fmnr.	Anlæg	x-nr	N	Genstands-type	Materiale	Datering	Bemærkninger
79V2-6				**Frykmann Site KNK2492**			
		1	1	Harpun, svalehale, lukket skaftgrube, dobbelt linehul (det ene beskadiget=åbent)	Knogle	Sen Dorset ?	Overfladefund, slids til skærpe
		2	1	"Lanse"spids, åben skaftgrube	Tand	Tidlig Dorset?	Overflade, 1 løst ekstrastykke lå ved basis
		3	1	Løst knoglestykke til datering.	Knogle	DATERING	Fejlnummer ? måske fra 79V2-8, anlæg 13
		4	65	Flinteprøver, afslag	Flint		
		5	1	1 stk. flint, blokstykke	Flint		x5-x7 opsamlet samlet
		6	1	1 stk. flint, afslag m. cortex	Flint		
		7	1	1 stk. flint, lang flække m. cortex	Flint		
		8	1	Skraber, stejl æg, langt "håndtag".	Flint		
79V2-5							
		1	1	Flintafslag	Flint		Overfladefund
		2	1	Flintafslag	Flint		Overfladefund
		3	1	Flintafslag, retoucheret	Flint		Overfladefund
	3	4	1	Harpun, fragment, 2. stk.	Tand		Overfladefund ? 2 linehuller ??
79V2-13							
		1		Moskusoksetænder	Tand	TIL DAT. ?	
79V2-4				**Peel Site KNK 2491**			
	1	1	1	Flækkeblok	Mørk flint		
	5	2	1	Flækkekniv	Brun flint	Indep. II	
	8	3	5	Amfibolitsten til analyse	Sten		
	22	4	1	Stikkelafslag ??	Flint	Pre-Dorset ?	Syd for arne
	22	5	1	Skraber	Flint	Do	Nord for arne
	22	6	1	Flækkebor ?	Flint	Do	Nord for arne
	22	7	10	Afslag	Flint		Spredt foran arnen
	22	8	61	Afslag	Flint		Analyse

Fmnr.	Anlæg	x-nr	N	Genstands-type	Materiale	Datering	Bemærkninger
79V2-1				**Pullassuaq KNK 2490**			
		1	1	Kniv, afbrækket spids, lave surringshak	Flint		x1-x5: fra samme anlæg
		2	1	Stikkel	Flint	Pre-Dorset ?	Slebet ved ægdelen, ægte stikkel, surringshak?
		3	1	Retoucheret afslag (meget lidt retouche)	Flint		
		4	2	Afslag	Flint		
		5	1	Knogle	Knogle	DATERING	
		6	1	Skraber, trekantet, stejl æg	Flint	Pre-Dorset	Nedfald fra vardeområdet,
	F	7	1	Dateringsknogle	Knogle	DATERING	Vardeområde
	F	8	1	Stikkel	Flint	Pre-Dorset	Vardeniveau
	F	9	1	Bladfragment, medialt stk.	Flint	Pre-Dorset	Vardeniveau
		10	1	Sideskraber	Flint	Pre-Dorset	Løsfund, ingen anlæg, vardeområde
		11	1	Bladfragment, basis, med tanding !	Flint	Pre-Dorset	Do
		12	1	Bladfragment, medialt stykke	Flint	Pre-Dorset	x10 og x11 fundet < 1 m. fra hinanden; ingen anlæg, jf. dagbog p. 28
		13	1	Flække	Flint		Samme anlæg som x12
		14	1	Bladfragment	Killiaq ?		Samme anlæg som x12 og x13
	A	15	1	Stikkelafslag, primært	Flint, lysbrun	Pre-Dorset	Vardeområde
	A	16	1	Stikkelafslag, sekundært	Flint, lysbrun	Pre-Dorset	Do
	A	17	1	Stikkelafslag	Flint	Pre-Dorset	Do
	A	18	1	Stikkel ?	Flint		Do
	A	19	1	Retoucheret stk.	Flint, hvid		Do
		20	1	Knogle		DATERING	Fra ruin med huggeplads foran, 7 cm dybde; 0,5 m syd for MG; SV-lige del af område. GPS: 79/54/12; 64/24/30
		21	1	Flækkekniv, kraftig tanding	Flint	Independence I ?	Nordlige vardeplateau, måske et anlæg Ca. 20-22 moh
		22	1	Stikkel	KILLIAQ ??	Pre-Dorset	mellem 4-5 nærmest elliptisk-runde anlæg på SV-del af nordlige vardeplateau.
		23	1	Retoucheret stk.	Flint		
		24	1	Afslag	Flint		
		25	1	Burinated skraber, meget flad skraberæg	Flint		Fra cirkulært anlæg på SV-del af nordlige vardeplateau i ca. 22 moh. Muligvis MG.

Fmnr.	Anlæg	x-nr	N	Genstands-type	Materiale	Datering	Bemærkninger
79V2-1				**Pullassuaq, fortsat KNK 2490**			
		26	1	Skraber, trekantet, let tanding	Flint		Fra naboanlæg til x25, samme område
		27	1	Bladfragment, minus spids, let tanding,	Flint		Fra samme anlæg som x28
		28		knogler til datering af anlæg m. x27	Knogle	DATERING	
		29	1	Skraber	Flint	Sen Dorset ???	Fundet syd for varden, ca. 50 m. fra Bjørnefælden i anlæg med fin MG og vinger og grydestøtter, ca. 7-9 moh.
		30	1	Hammersten	Flint !!		Alle fra samme nedstyrtede mødding på sydligste del af vardeplateauet nord for varden, dvs. reelt næsten stik vest for den. Anlægget er en løs stencirkel, formentlig et centralt, meget løst markeret ildsted.
		31	1	Tandet blad, fragm.	Flint		
		32	1	"Tandet" stykke, skraber ?? trekantet	Flint		
		33	1	Mikroflækkefragm.	Flint		
		34	1	Skulderblad, sæl	Datering		
80V1-NV-3				**Fossil Bugt, vinterhuse KNK 2493**			
	1	1	1	Underkæbe, menneske	Knogle		Foran husgang
	1	2	1	Underkæbe, menneske	Knogle		Foran husgang
	1	3	1	Våbenspids af jern m. jernnagle	Jern	Thule	I husgang. Sendt til analyse (Buchwald)
	1	4	1	Fuglepil	Knogle	Thule	På Sydsiden af husgang
		5	1	Harpunskaft m. dølle af narhvaltand	Træ + tand	Thule	I strandkanten
	4	6	1	Gevir, bearbejdet ?	Gevir	DATERING	I huset
		7	1	Harpunholder eller rem"løfter"	Tand	Thule	Stykket sidder formentlig på kajakdækket.
		8	1	Buestykke (endestk.)	Træ	Thule	Foran hus i og 2
	1	9	1	Snekniv (hel)	Tand	Thule	
		10	1	Træstykke	Træ		Affaset i den ene ende, hvor der er et hul. Svag affasning i den anden ende
		11	1	Gevirstykke	Gevir		Hul i grenenden.
	1	12	1	Fedtstenskar, stort fragment,	Fedtsten	Thule	Indre ophængshuller, rand, side og bund
	1	13	1	Fedtstenskar, stort fragment	Fedtsten	Thule	Indre ophængshuller, rand, side og bund
	1	14	1	Fedtstenskar, fragment, randstk.	Fedtsten	Thule	Passer til x13
	1	15	1	Fedtstenskar, fragment, randstk. m. ½ ophængshul	Fedtsten	Thule	Passer til x14

Fmnr.	Anlæg	x-nr	N	Genstands-type	Materiale	Datering	Bemærkninger
80V1-NV-3				**Vinterhuse, fortsat KNK 2493**			
	1	16	1	kar, fragment, randstk. m. ½ ophængshul	Fedtsten	Thule	Passer til x15
	1	17	>12	Fedtstenskar, fragmenter af karret	Fedtsten	Thule	Bund- og sidestykker
	1	18	1	Sandsten	Sandsten		Formodet sandstenskar, men er natur.
Kap Jefferson, Lbnr. 26/7							
			3	1 underkæbe, 1 skinneben , del af kranie	rensdyrknogle	Recent	Til Naturinstituttet. GPS-position taget
80V1-SV-5							
		1	1	Slædesko	Hvalknogle	Sen Dorset/Thule	
		2	1	Del af lanse/harpun	Hvalknogle	Sen Dorset/Thule	
		3	1	Dateringsknogle	Hvalknogle	DATERING	
80V1-SV-7				**Nicolai Nielsen Kyst**			
		1	1	ulu håndtag	Hvalknogle	Thule	
		2	1	brændt moskushorn	Horn	DATERING	
Kap Jefferson				**Løsfund (lægges til 80V1-SV-7)**			
		1	1	Slædemede ?	Træ		Fundet på kysten lige nord for 80V1-SV-7
Nicolai Nielsen Kyst							
			1	øreknogle, hval	Hvalknogle	Recent	GPS: 80/18/35; 67/26/43; Naturinstituttet
Petermann Halvø				**Løsfund KNK 2494**			
		1	1	Snebor	Hvalknogle	Thule	GPS: 80/38/39; 61/23/41.

Fmnr.	Anlæg	x-nr	N	Genstands-type	Materiale	Datering	Bemærkninger
80V1-SE-3				**Depot Elv, KNK 2495**			Flintplads
		1		råblokke	Flint		fra 10 moh terrassen
		2		afslag	Flint		fra sydlige område 10 moh
		3	2	Flækker	Flint		X3-x7 i samme pose, 10 moh.
		4	1	Stikkelafslag	Flint	Pre-Dorset	
		5	1	Stikkel	Flint	Pre-Dorset	
		6	1	Bladfragment	Flint		
		7	1	Bladfragment	Flint		
		8		Råmaterialer	Flint		Nordlige del, 10 moh
		9		Afslag	Flint		Do
		10	1	Stikkel	Flint	Pre Dorset	Do
		11	1	Flække	Flint		Do
		12	1	Bladfragment	Flint		Do
		13	1	Brændt spæk ???	Spæk ?		Do
		14	1	L-formet hvalknogle	Knogle	Thule ?	10 m. terrassen, overfladefund, Ingen anlæg synlige, ingen fund i nærheden.
		15	1	Pren	Knogle	Thule ?	10 moh. Stod lodret i lys lerjord. Samme omstændigheder som x14
		16	1	Pilespids	Knogle	Thule	Stod lodret i noget mos. Omstændigheder som x14. 13 cm. lang. Flækket i to dele.
		17	1	Harpunspids; ½ linehul, selfbladed, tværstillet linehul i flad skaftgrube	Knogle	Thule ?	Nær nordlige flintområde i frostrevne med lidt vegetation.
		18	1	Stikkelafslag	Flint		3 moh. ved værkstedet (O. Bennike's)
		19	1	Skraber	Lysbrun flint		Fra "værkstedet"
		20	1	Skraber	Lyse-grå flint		Æggen som stikkelafslag. Knopper på siden som Indep. I. Er det en stikkel ?
		21	1	Ubrugt flintstykke	Flint		
		22	12	3 flintknolde, 9 afslag	Flint		
		23	74	1 hammersten af flint ? 1 knold, 63 afslag, 9 små sten	Flint, sten		Afslag lå samlet ovenpå en flad sten
		24	24	3 knolde, 5 grove stykker, 12 afslag, 4 diverse	Flint		
		25	43	5 blokke, 25 diverse, 13 afslag	Flint		

Fmnr.	Anlæg	x-nr	N	Genstands-type	Materiale	Datering	Bemærkninger
80V1-SE-3				**Depot Elv, fortsat KNK 2495**			Flintplads
		26	16	8 blokke, 8 diverse	Flint		
		27	27	1 blok, 7 grove, 19 afslag, bl.a. 3 kridhvide.	Flint		
		28	16	16 blok/bloklign. Stk., pose 1	Flint		På top af sten
		28	76	71 diverse, 3 afslag, pose 2	Flint		På top af sten
		29	18	4 blokke, 12 diverse, 2 afslag	Flint		På top af sten
		30	10	6 knolde, 4 stk. diverse, pose 1	Flint		
		30	24	8 knolde, 13 diverse, 3 afslag, pose 2	Flint		
		31	1	retoucheret stk. Skraber ??	Flint		Minder om x20, retoucheret tværæg. Ikke skraberretouche
		32	22	4 blokke, 15 diverse, 3 afslag	Flint		
		33	6	1 blok, 5 afslag	Flint		
		34	15	3 diverse, 11 små diverse, 1 stikkelafslags-lignende stykke	Flint		
		35	41	2 blokke, 18 diverse, 21 afslag	Flint		Lå under de flade sten
		36	8	8 ribbensstk., hvoraf 3 forarbejdede	Knogle	Malaurie's ?	Se dagbog
		37	1	bearbejdet flint	Flint		Fundet ved varden ca. 30 cm fra den. Fra åbningen 20 moh
		38	1	bearbejdet flint (blad ?)	Flint		Fundet ved varden ca. 50 cm. Fra den 20 moh
80V1-SV, Lbnr. 30/1							
		1	1	Harpunfragment	Knogle		
80V1-SV, Lbnr. 1 / 2				**Nygaard Bugt, vinterhuse KNK 2496**			
		1	1	Pil	Hvalknogle		Løsfund
		2	1	Knogle med hul	Knogle		Løsfund
		3	1	Flintstk	Flint		
		4	1	Dateringsknogle	Knogle	DATERING	Opsamlet under sten i anlæg 7
		5		knogler fra overfladen	Knogle		
		6	1	Hvalknogle	Knogle	DATERING ?	Løsfund, overflade

Fmnr.	Anlæg	x-nr	N	Genstands-type	Materiale	Datering	Bemærkninger
80V1-SV,	**Lbnr. 3/2**			**Nunatami KNK 2497**			
		1	1	Bearbejdet flintstk.	Flint	Palæo. ?	Syd for stenen men op ad dem
		2	1	Knogle	Knogle		Fundet i jord under og mellem stenene
		3	4	Lansehoved i fire dele, m. jernnagle	Tand	Ca. 1920	Nordlige anlæg, jf. tegning
		4	1	Lille rød sten	Sten		Fra nordlige anlæg
		5	1	Stor rund sten	Sten		Fundet ved siden af anlæg 2, nordlige del
		6	1	½ koblingsring til hundeslæderem (orseq)	Narhvaltand	Ca. 1920	Overfladefund nær anlæg 2, nordlige del
		7	1	Koblingsstk. Hundeslæderem (sannersaq)	Hvalrostand ?	Ca. 1920	Hel med lidt rem i.
		8	1	Patrontang	Jern	Ca. 1920	Fundet i "hule" i uren bag pladsen
80V1-SV,	**Lbnr. 2/6**			**Kap Madison**			
	1	1	1	Fedtsstensstk.	Fedtsten	Sen Dorset	
	1	2	1	Bearbejdet benstk.	Knogle	?	
	2	3	1	Tand, rensdyr ?	Tand	DATERING	
80V1-SV,	**Lbnr. 4/6**			**Kap Madison, nord**			
	K	1		Moskusoksetænder plus kæbedel	Tand	DATERING	fra "ildsteds-lignende" formation i teltring
		2	1	Knogle	Knogle		fundet under sten nær x1.
		3	1	Sten til analyse	Sten	ANALYSE	
80V1-SV,	**lbnr. 1/5**			**Kap Madison, syd**			
	2	1		Nogle meget få, brændte knogler	Knogle		
80V1-SE,	**Lbnr 1/10**			**Torvegade Fjord**			
	2	1	5	Knogler	Knogler	DATERING Palæo.	
	1	2	1	Lysterfragment ?	Knogle		
		3		Moskusoksekæbe, fire tænder plus 1 løs	Tand	DATERING ?	Fundet bag anlæggene uden sammenhæng med dem. Delvist dækket af vegetation.

Fmnr.	Anlæg	x-nr	N	Genstands-type	Materiale	Datering	Bemærkninger
80V1-SE,	**Lbnr. 2/10**			**Base Camp Site, Torvegade Fjord**			
	2	1		Knogler til datering	Knogle	DATERING	lå mellem sten i anlæg.
	3	2		Knogler fra knogledump	Knogle	DATERING	
	4	3	5	Flint fra midtergangsanlægget, anlæg 4	Flint	Palæo.	
79V2 ,	**Lbnr. 1/13**						
		1	1	Flintstk.	Flint	Palæo.	
		2	1	Trekantet, retorucheret flintstykke	Flint	Palæo.	
79V2,	**lbnr. 2/13**						
	1	1	1	Biface	Flint	Palæo.	
	3	2	1	Fragm. af stikkel	Flint	Pre-Dorset	
79V2,	**lbnr. 3/13**	**Anlæg ?**		**GPS: 79 54 39; 64 15 57**			
		1	1	Biface, kniv, grøn flint.	Flint	Tidlig Dorset ?	Flintfarven ikke set andre steder i Washington Land , pers.medd. Svend Stouge
		2	1	Retoucheret stykke	Flint		
79V2,	**8**						
	1	1	1	Sælknogle fra anlæg 1	Knogle	DATERING	
	3	1	1	Fedtstensstk. (fejlnummer: må være x2)	Fedtsten		lidt fedtsten på andre anlæg. Fra arne Lå på havsiden af lodret sten (tværsten). Småfragmenter af samme stk. lå hist og pist i arnen.

Fmnr.	Anlæg	x-nr	N	Genstands-type	Materiale	Datering	Bemærkninger
79V2,	**lbnr. 1/11**			**Winstedt Plads KNK 2498**			
Level 2	anl. 25	1	1	Skraber	Flint		
	do	2	1	Skraber	Flint		
	do	3	1	Fladehugget, retoucheret afslag	Flint		
	do	4	1	Slebet stikkel; hvid patineret, frostbrud/af-sprængning i basis.	Flint	Tidlig Dorset	Angivet fundet på "øverste anlæg på det høje niveau- Rigeste anlæg på flint og knogler. Mødding område". Dette er ikke rigtigt. På fundtidspunktet var vi ikke bekendt med level 1.
	do	5	1	Klovfodslanse; basisdel med V-formet afslutning; åben skaftgrube; ovalt linehul under skaftgruben. Grube til sideblad.	Knogle	Tidlig Dorset	
				X6 – x 11: GPS: 79 54'02 64 13'53			
		6	1	Pilespids med let konkav basis.	Knogle	Tidlig Dorset ?	Fundet i område uden anlæg, men med masser af flint og enkelte knogler. Huggeplads på ca. 2 m2. Ingen blokke. Opsamlet pilespids + x7-x11
		7	1	Sideblad (?)	Flint		
		8	1	Mikroflække	Flint		
		9	1	Mikroflække	Flint		
		10	1	Mikroflække med cortex	Flint		
		11	1	Typisk flintstykke i farve for dette område. Generelt er flinten i dette område mest som flækkerne, men enkelte er mere brune.	Flint		
		12	1	Harpun; mini; svalehale; åben ? skaftgrube; minder om x35	Knogle ? Tand ?	Independence II	lå sammen med mange knogler og flintafslag i groft stenet terræn.
		13	1	Benstykke med langsgående, dyb fure	Knogle	Independence II?	fundet 1 meter fra x12. brækket på tværs
Level 1	anlæg 6	14	1	Pilespids med 2 modhager	Knogle	Saqqaq/T-D	
	anlæg 6,	15	1	Meget smal lansespids	Knogle	Saqqaq/T-D	
	anlæg 10	16	1	Harpun af tand med "bed" til skærpe.	Tand	Tid. Dorset ?	
	anlæg 10	17	1	Slebet og hugget stikkel; blågrå flint	Flint	Saqqaq	
	anlæg 10	18	1	Rektangulært, retoucheret stykke	Flint		

Fmnr.	Anlæg	x-nr	N	Genstands-type	Materiale	Datering	Bemærkninger
79V2,	**lbnr. 1/11**			**Winstedt Plads KNK 2498**			
	V. anl. 9	19	1	Halv biface	Lys flint		
	V.anl. 14	20	1	Lang spids	Flint		
	Foran anlæg 14	21	1	Hel biface m. klare surringshak. Lille knop på basis mellem de to basishjørner.	Flint		Ikke fundet i anlæg.
	V.anl. 27	22	1	Lille biface i tre stk. af brændt (?) flint.	Flint		Stykkerne lå fordelt over ca. 50 cm.
	Anlæg 1	23	1	Benstykke med fure	Hvalknogle		
	Anlæg 1	24	1	Bearbejdet knogle	Knogle		
	Anlæg 1	25	1	Dateringsknogle	Knogle	DATERING	
	V anl 5	26	1	Stort biface, spatelformet; ene hjørne afslået.	Flint		fandtes 1 meter Nord for anlæg 5
Level 2	V anl 3	27	1	Partielt slebet stk., ligner en trykstok.	Flint ?		i periferi, lige indenfor væglinjen.
	Områ. 25	28	1	Stort biface	Flint		
		29	1	Klovfodslanse, tilspidset, sidebladsgrube.	Knogle	Independence II	Lå 45 cm. fra x28
		30	1	Biface, hel, kniv	Flint		
		31	1	Biface, basis-del; fiskehale-formet	Flint		
		32	1	Stikkel	Flint	Pre-Dorset	
		33	1	Biface; medial fragm.	Flint		
	anlæg 24	34	1	Harpun med to linehuller	Tand	Tidlig - ell. Sen Dorset !	Lå lige op ad den vestlige side af arnen i anlæg 24. Usædvanligt stykke !!!
	anlæg 23	35	1	Harpun; mediant linehul, "blodfure", svalehale, sliced skaftgrube ?	Tand		Minder om x12
	anlæg 23	36	1	Stikkel i nordligste udkant af anlæg 23	Flint	Pre-Dorset	
		37	1	Biface, basisfragment	Flint		
	område 25	38	1	Sideblad, fragment	Lyserød, stribet flint		flinten er ikke typisk, men findes i Washington Land
		39	11	Mikroflækker	Flint		
		40	1	Stort biface	Flint		
		41		Dateringsknogler	Knogler		
		42	1	Skraber	Flint		
		43	1	Skraber med udsvungne æghjørner	Flint	Tidlig Dorset	
		44	1	Skraber med let udsvungne æghjørner	Flint	Tidlig Dorset	

Fmnr.	Anlæg	x-nr	N	Genstands-type	Materiale	Datering	Bemærkninger
79V2,	**lbnr. 2/17**						
		1	10	Flintsamling	Flint		fra sprækker i fjeldfladen samt lige ved siden af fjeldfladen på gruset terræn.
81V2				**Kap Morton KNK 2489**			
		1		Menneske-underkæbe	Knogle		Ingen anlæg. Fundet af O. Bennike

Bilag 4, Lokalitetsliste

Der mangler nye og ajourføring af gamle Fortidsminde-numre. Ingen anlæg ved sneboret fra Petermann Halvø og menneskekæben fra Kap Morton. Feltarbejdet var baseret på nytegnede kortblade i 1:100.000. Det giver andre kortnumre end de gældende FM-numre for området. De nye kort medfører også, at nogle lokaliteter i dag har en helt anden geografisk position end angivet på de eksisterende FM-kort. Det gælder f.eks. de to fund fra Kap Morton. Efter det gældende kortblad skal de på samme blad, 81V2, ud fra stedets placering, men ud fra GPS-positionen skal de på 81V1. Det samme gælder FMV2-3, Kap Clay, der i dag ligger over 80°N.

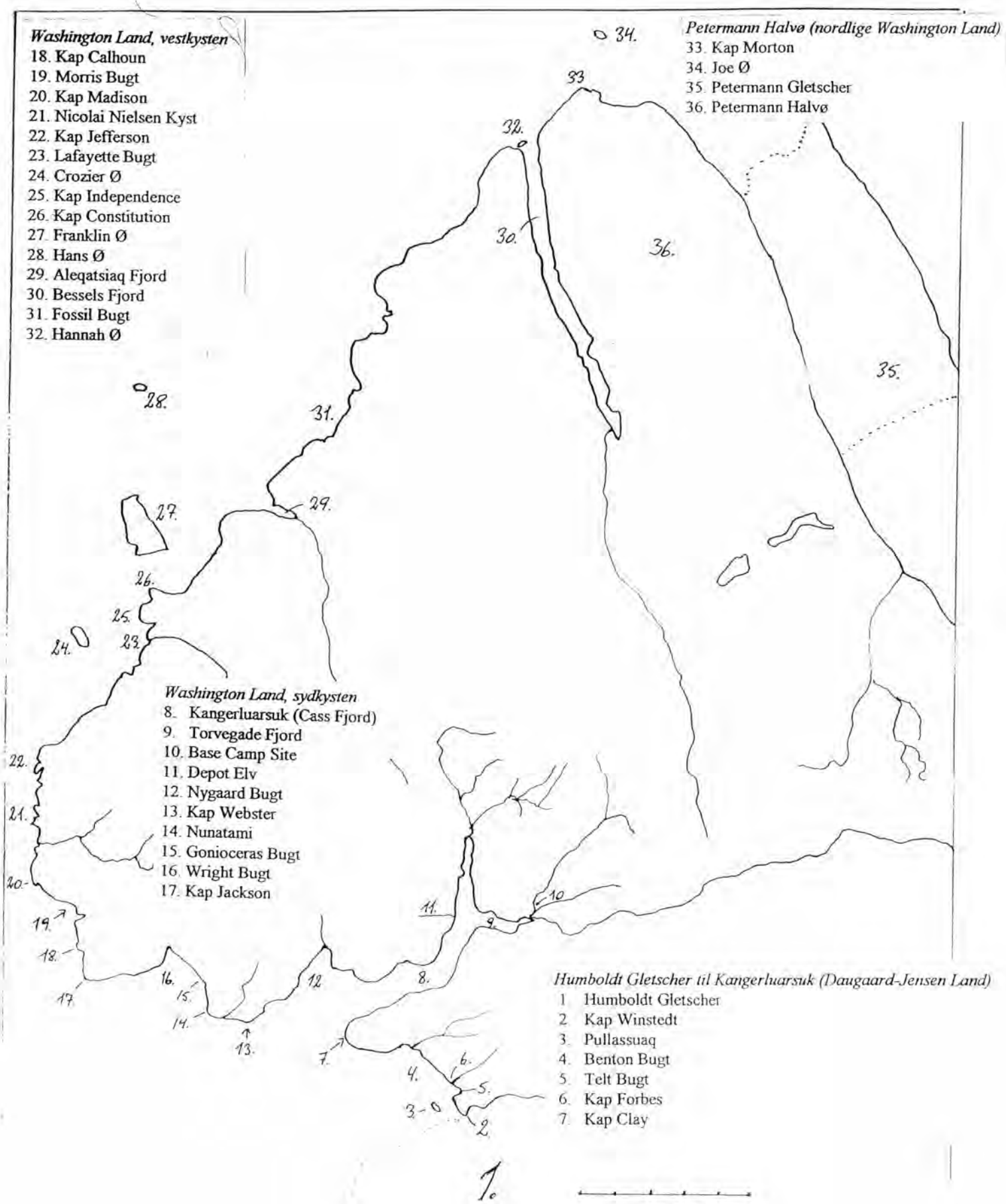
Ordforklaring

NUV.FM	eksisterende Fortidsminde-nummer
Kortnr.	dette er baseret på nytegnede kortblade i 1:100.000.
FM/Lb.	det foreløbige løbenummer, der er anvendt i felten
KNK-nr.	Grønlands Nationalmuseum's museumsnummer for fundet
Region	hvis der er en godkendt betegnelse anvendes denne
Stednavn	godkendt stednavn for en specifik lokalitet eller et mindre område
Arkæologisk navn	særligt navn tildelt en fundplads
GPS	stedbestemmelse efter GPS-systemet
Anlæg	antal anlæg på en plads. Præcisionen varierer og tal over 50 skal tages med tages med forbehold - med undtagelse af Arqioq. I anlæg indgår boligstrukturer, varder, ildsteder, skydeskjul, kajak-stativer, køddepoter, tårne, rævefælder, og lign.
Palæ	angiver hvor mange anlæg, der anses for palæoeskimoiske. Dette tal er i de kolonnerne: PD, T-D, SD opdelt på de palæoeskimoiske kulturer. Antal ikke-bestemte anlæg findes ved at subtrahere de tre kolonner fra Palæ-kolonnens tal.
PD	antal Pre-Dorset anlæg
T-D	antal Tidlig Dorset anlæg
SD	antal Sen Dorset anlæg
Thule	antal neoeskimoiske anlæg. Heri er indregnet alle anlæg på Nunatami, selvom de er fra 1900-tallet.
Recent	antal recente anlæg: ekspeditionsanlæg, opmålingsvarder, depoter etc. Heri er også indregnet 1800-tals anlæg.
I.S.	= **I**kke **S**et under feltarbejdet.
TR	teltring
VH	vinterhus
TH	telthus
RF	rævefælde

Kortnr.	FM/Lb.	KNK-nr	Region	Stednavn	Arkæologisk navn	GPS	Anlæg	Palæ	PD	T-D	S D	Thule	Recent
79V2	1	2490	Benton Bugt	Pullassuaq		64°24'43" W 79°54'16" N	125	125	X	X	X	1	3
79V2	2		Benton Bugt	Kap Clay		jf. FM-kort I. S.							
79V2	3		Benton Bugt	Kap Clay		jf. FM-kort I. S.							
79V2	4	2491	Benton Bugt	Kap Forbes	*Peel Site*	64°16'18" W 79°56'08" N	30	30	>2	>20			
79V2	5		Benton Bugt	Telt Bugt		64°12'15" W 79°55'38" N	5	5			5 ?		
79V2	5		Benton Bugt	Telt Bugt		64°13'15" W 79°55'41" N					1 ?		
79V2	5		Benton Bugt	Telt Bugt		64°13'09" W 79°55'39" N					1		
79V2	6	2492	Benton Bugt		*Frykmann Site*	64°17'12" W 79°55'00" N	9	9			9 ?		
79V2	7		Benton Bugt			64°16'36" W 79°54'41" N	6	6		X			
79V2	8		Benton Bugt		*Hare Plads*	64°15'14" W 79°54'25" N	18	18	5?	13?			
79V2	1/13		Benton Bugt			64°16'45" W 79°54'46" N	3	3		?	3		
79V2	2/13		Benton Bugt			64°15'59" W 79°54'38" N	2	2	?				
79V2	3/13		Benton Bugt			64°15'57" W 79°54'39" N	2	2		2			
79V2	9		Benton Bugt	Telt Bugt		64°14'32" W 79°55'14" N	1					1 RF	
79V2	10		Benton Bugt	Kap Forbes		64°16'25" W 79°56'21" N	1					1 RF	
79V2	11		Benton Bugt	Kap Forbes		64°21'03" W 79°56'58" N	5	5			5 ?	5 (1 TH?)	
79V2	12		Benton Bugt	Kap Forbes		64°19'22" W 79°56'42" N	4					4 (1 TH?)	
79V2	13		Benton Bugt	Kap Forbes		64°17'55" W 79°56'28" N	1	1			1		
79V2	1/17		Benton Bugt			64°14'13" W 79°54'06" N	10	10			10		
79V2	2/17		Benton Bugt			64°13'26" W 79°53'57" N	5	5	2	5			
79V2	1/18		Benton Bugt			64°13'40" W 79°53'55" N	20	20	X ?	X ?			
79V2	1/11	2498	Benton Bugt	Kap Winstedt	*Winstedt Site*	64°12'10" W 79°53'50" N	100	100	60	40	X		
			Kangerluarsuk			jf. FM-kort I. S.							
			Kangerluarsuk			jf. FM-kort I. S.							
80V1-SE	1		Kangerluarsuk			64°19'00" W 80°04'50" N	3					3 depoter	
80V1-SE	2		Kangerluarsuk			64°28'00" W 80°07'15" N	1					1 TR	
80V1-SE	3	2495	Kangerluarsuk	Depot Elv		64°18'07" W 80°09'13" N	1		X	X	X?	X	1 varde
80V1-SE	4		Nygaard Bugt	Poulsen Klipper		?	1					1 TR	
80V1-SE	1/10		Torvegade Fjord			63°52'36" W 80°08'36" N	13	3			3	10	
80V1-SE	2/10		Torvegade Fjord		*Base Camp Site*	63°42'42" W 80°09'47" N	6	6		6 ?			
80V1-NV	1		Fossil Bugt			?	1					1 TR ?	
80V1-NV	2		Fossil Bugt			65°17'00" W 80°15'00" N	2	2		?	?		
80V1-NV	3	2493	Fossil Bugt			65°23'87" W 80°45'32" N	5					5 (4 VH)	
80V1-NV	4		Aleqatsiaq Fjord			66°00'00" W 80°39'96" N	3	??				3 ?	
80V1-NV	5		Kap Constitution			66°33'00" W 80°33'00" N	3	3		X			
80V1-NV	6					65°09'27" W 80°48'82" N	3					1	2 depoter
80V1-NV	7(29/1)		Kap Ulrich			64°56'00" W 80°54'03" N	4	4					
80V1-SV	1		Lafayette Bugt				1						1 ?
80V1-SV	2		Kap Jefferson			67°18'15" W 80°21' 7" N	5					5 TR	
80V1-SV	3		Nic. Nielsen Kyst			67°24'59" W 80°18'45" N	1	1					
80V1-SV	4		Nic. Nielsen Kyst			67°28'03" W 80°20'30" N	2	2	X				
80V1-SV	5		Nic. Nielsen Kyst			67°28'22" W 80°20'18" N	8	8			1		
80V1-SV	6		Nic. Nielsen Kyst			67°27'02" W 80°20'05" N	1	1					
80V1-SV	7		Nic. Nielsen Kyst			67°29'02" W 80°19'39" N	6					6 (2 TR)	
80V1-SV	8		Nic. Nielsen Kyst			67°28'40" W 80°19'32" N	3	3			3 ?		
80V1-SV	9		Nic. Nielsen Kyst			67°28'50" W 80°19'07" N	5					5 (3TR)	
80V1-SV	2/2		Gonioceras Bugt			66°07'38" W 80°02'18" N	2					2	
80V1-SV	2/1	2496	Nygaard Bugt	Kap Webster		65°34'50" W 80°02'39" N	25					25 (> 5 VH)	
							443	374	> 50	> 60	> 19	77 (>9 VH)	

NUV. FM	Kortnr.	FM/Lb.	KNK-nr	Region	Stednavn	Arkæ navn	GPS		Anlæg	Palæ	PD	T-D	S D	Thule	Recent
80V1-6	80V1	6		Morris Bugt			jf. FM-kort	I.S.						kajak	
	80V1-SV	1/7 A		Morris Bugt			67°10'28" W 80°09'20" N		2					2 TR	
	80V1-SV	1/7 B		Morris Bugt			67°07'57" W 80°08'33" N		1					1 TR	
	80V1-SV	1/7 C		Morris Bugt			67°11'42" W 80°09'28" N		1	1		1 ?			
	80V1-SV	1/7 D		Morris Bugt			67°11'42" W 80°09'28" N		1	1		1 ?			
	80V1-SV	1/7 E		Morris Bugt			67°12'23" W 80°09'20" N		1	1		1 ?			
	80V1-SV	1/7 F		Morris Bugt			67°12'23" W 80°09'20" N		1	1		1 ?			
80V1-4	80V1-SV	2/3	2497	Gonioceras Bugt	Nunatami		66°06'08" W 80°01'23" N		20					20	
	80V1-SV	1/5		Kap Madison		*Kap Madison, syd*	67°20'49" W 80°09'56" N		17	17		17 ?			
80V1-7	80V1-SV	1/6		Kap Madison		*Kap Madison*	67°20'49" W 80°09'56" N		2	2		2			
	80V1-SV	2/6		Kap Madison		*Kap Madison*	67°23'24" W 80°10'18" N		2	2			2 ?		
	80V1-SV	3/6		Kap Madison		*Kap Madison*	67°23'00" W 80°10'21" N		1	1					
	80V1-SV	4/6		Kap Madison		*Kap Madison*	67°22'42" W 80°10'36" N		12	12	X	X			
	80V1-SV	2/7		Kap Madison		*Kap Madison*	67°23'05" W 80°10'19" N		5	5	5				
	80V1-SV	2/7		Kap Madison		*Kap Madison*			11	11		11			
80V1-9					Kap Resser			I. S.							
	80V2		2494	Petermann Halvø			61°23'41" W 80°38'39" N		0					snebor	
	81V1	2(29/2)		Bessels Fjord	Hannah Ø		63°52'70" W 81°07'50 N		5	5		5 ?	5 ?		
	81V1	1					64°18'08" W 81°01"72" N		1					1 TR	
	81V2	3(29/3)		Kap Morton			63°38'21" W 81°10'40" N		1						depot
	81V2		2489	Kap Morton			63°21'19" W 81°11'99" N		0					kæbe	
									84	59	> 6	> 14	7 ?	24	
Washington Land, i alt									**527**	**433**	**> 55**	**> 100**	**> 20**	**>101**	
79V1-5	79V1				Qaqqaatsut		66°38' W 79°07'30" N		10					55	
	78V2						68°02'16" W 78°50'16" N		1					1	
	78V2			Arqioq Elv		*"Tårn Pladsen"*	69°35'23" W 78°38'03" N		65					10	
Nunarsuaq/Inglefield L., i alt									**76**					**76**	

Bilag 5, Oversigtskort

Stednavne
Udvalgte stednavne fra syd til nord. Numre påført i henhold til nedenstående liste
Kort med detaljerede stednavne-oplysninger kan i øvrigt findes i: Dan Laursen, The Place Names of North Greenland. *Meddelelser om Grønland Bd. 180, no. 2.* København 1972.